College voor Examens

JAARVERSLAG 2012

COLLEGE VOOR EXAMENS

Opdracht College voor Examens

Honderdduizenden Nederlanders komen jaarlijks in contact met het werk van het College voor Examens (CvE), hetzij als examenkandidaat, hetzij als werkgever of vervolgopleider. Deze diploma's vertegenwoordigen een maatschappelijke waarde die berust op het vertrouwen in de kwaliteit en het niveau van de examens. De examens en toetsen die tot het takenpakket van het CvE behoren zijn de centrale examens in het reguliere voortgezet onderwijs (VO), de staatsexamens voortgezet onderwijs (VO) en de staatsexamens Nederlands als tweede taal (NT2). In de nabije toekomst komen daar taken bij zoals de centrale examens taal en rekenen in het mbo, de diagnostische tussentijdse toets in het VO en de rekentoets VO.

Het is de taak van het CvE om, namens de overheid, de kwaliteit van de aan zijn verantwoordelijkheid toegewezen toetsen en examens te waarborgen en om scholen en instellingen in staat te stellen de afname van examens en toetsen vlekkeloos te laten verlopen.

Het College voor Examens
De Wet College voor examens schrijft voor dat het College bestaat uit minimaal zes en maximaal acht leden, onder wie een voorzitter. Het College wordt ondersteund door een bureau van zo'n veertig medewerkers.

Leden van het College voor Examens
De heer drs. H.W. Laan, voorzitter
De heer drs. H.M. Claessen
Mevrouw prof. dr. M.C.E. van Dam-Mieras
De heer W.A.M. de Kok
Mevrouw Y. Moerman-van Heel
De heer drs. H. Mulders
De heer G.P. Oud
De heer G.W. van Lonkhuyzen, secretaris

Plaatsvervangende leden
Mevrouw A. van den Broek
De heer drs. M.J.A.M. van Gils
De heer drs. L.F.P. Niessen
De heer prof. mr. J.G.J. Rinkes
De heer F.H.M. van Rooij
De heer J.G. Uijterwijk

JAARVERSLAG 2012
COLLEGE VOOR EXAMENS

Het College voor Examens in 2012

Basiskennis en vaardigheden op het gebied van taal en rekenen is van toenemende maatschappelijke betekenis. Een aantal jaar geleden zijn om die reden doorlopende leerlijnen uitgestippeld. De politiek accentueerde de betekenis hiervan onder andere met voorstellen voor toenemende examinering en het aanscherpen van exameneisen. De nieuwe taken voor het CvE om centrale toetsing en examinering van de referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen te ontwikkelen en te implementeren, vloeien hieruit voort.

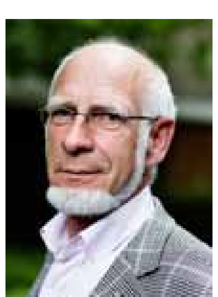
In 2012 zijn de eerste pilots afgenomen voor deze nieuwe toetsen en centraal ontwikkelde examens. Het vereist een zorgvuldig proces om nieuwe toetsen te maken die de toets der kritiek kunnen doorstaan. De toetsen zelf moeten voldoen aan kwaliteitscriteria en onderscheid maken tussen vaardige en minder-vaardige kandidaten. Ook de normering moet eenduidig en correct zijn. Kandidaten die aan de eisen voldoen slagen en zij die daar niet aan voldoen, slagen niet. In de pilots in 2012 en in komende pilots is voldoende tijd opgenomen om kwaliteit en normering op het gewenste en goede niveau te krijgen. Het College zelf volgt deze ontwikkelingen dan ook nauwlettend en wil hierbij ook nadrukkelijk in beeld blijven. De bewindslieden hebben onder andere naar aanleiding van de rapportage *invoering centrale toetsing en examinering referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen* van het College, de kamer laten weten de invoering van nieuwe eisen voor taal met een jaar en voor rekenen met twee jaar uit te stellen. De cijfers voor de toetsen zullen wel op de cijferlijst vermeld worden, maar de resultaten tellen nog niet mee in de uitslagregel.
Een punt van bijzondere aandacht blijft de positie van leerlingen met een beperking. Leerlingen in de verschillende onderwijssectoren mogen rekenen op een gelijke behandeling. Aan doven, blinden, slechtzienden, dyslectische en dyscalculische leerlingen worden hulpmiddelen ter beschikking gesteld om ook aan hen bij voldoende presteren een diploma uit te kunnen reiken. Aan eenduidige en verantwoorde regelgeving voor hen wordt hard gewerkt. Door de ontwikkeling van de rekentoets vraagt het fenomeen dyscalculie een verdere doordenking.

De staatsexamens voor het VO en de staatsexamencommissie NT2 zijn in 2012 goed verlopen. Bij de staatsexamens VO is in september 2012 ter gelegenheid van het afscheid van de oud-voorzitter van de staatsexamencommissie een inspirerend symposium georganiseerd: *De logica van de mondelinge toetsing*. Sinds augustus 2012 kunnen onder strikte voorwaarden ook kandidaten uit de basisberoepsgerichte (BB) en kaderberoepsgerichte leerweg (KB) voor de niet beroepsgerichte vakken aan de examens deelnemen. Examens in het Caribisch gebied vroegen in 2012 speciale aandacht zo zijn examenlocaties uitgebreid met de locatie Bonaire. In totaal hebben in 2012 5000 kandidaten deelgenomen aan de staatsexamens VO.
Bijzonder voor de staatsexamens NT2 was het geslaagde congres in Amsterdam dat georganiseerd werd ter gelegenheid van het 20 jarig bestaat van de examens NT2.

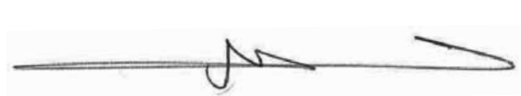
Professor Dr. Jo Ritzen die bij de start van deze examens minister van onderwijs was, heeft tijdens het congres een terugblik en een toekomstperspectief op de staatsexamens NT2 geboden. In deze twintig jaar is het aantal kandidaten sterk gegroeid. Ondanks de aanscherping van de exameneisen in het voortgezet onderwijs waren de resultaten in 2012 nagenoeg gelijk aan de resultaten in eerdere jaren. Een compliment aan scholen en leerlingen. Het verschil tussen de gemiddelde cijfers voor het schoolexamen en het centrale examen nam ook af. Scholen die jarenlang een te groot verschil hebben tussen centraal en schoolexamen mogen niet meer zelf de examens afnemen en raken in het ergste geval hun examenlicentie kwijt.

Het examenproces is afhankelijk van heel veel goed draaiende radertjes. Het is onvermijdelijk dat er soms een radertje even hapert. Ondanks deze constatering heeft het bureau van het College opnieuw een prestatie van formaat geleverd. Duizenden vragen en toetsen moeten elk jaar opnieuw foutloos vastgesteld worden. Het promillage fouten is heel erg laag. Een compliment voor het bureau en de vaststellingscommissies. Dat geldt niet alleen voor de medewerkers van het College maar ook nadrukkelijk voor de constructeurs en andere medewerkers van Cito en uiteraard voor de medewerkers van DUO, die er in slagen het ingewikkelde logistieke proces goed te laten verlopen.

Ook de processen om examens te normeren zijn zorgvuldig. Op basis van deskundige onderzoeken, pré- en posttests, landelijke examenbesprekingen van docenten, opmerkingen van LAKS, onze eigen examenlijn en veel psychometrische gegevens wordt de normering vastgesteld. Kandidaten hebben er recht op elk jaar gelijk beoordeeld te worden. Het handhaven van het niveau van de examens is hierdoor mogelijk. Het jaar 2012 was een druk jaar. Veel nieuwe ontwikkelingen zijn in gang gezet. Bestaande zaken konden ongestoord plaatsvinden. Tijdens de verbouwing kon de winkel gewoon openblijven, al vroeg dat heel veel en soms te veel inspanning. Het aantal (nieuwe) taken ten opzichte van het aantal medewerkers is hoog. Gelukkig kon in 2012 het aantal medewerkers toenemen. De verwachting is dat ook 2013 weer veel van het College en zijn bureau zal vragen. Nieuwe taken vragen aandacht; zoals centraal ontwikkelde examens in het mbo, het maken van referentiesets taal and rekenen en de mogelijke invoering van de centrale eindtoets PO en tussentijdse diagnostische toetsen in het VO.

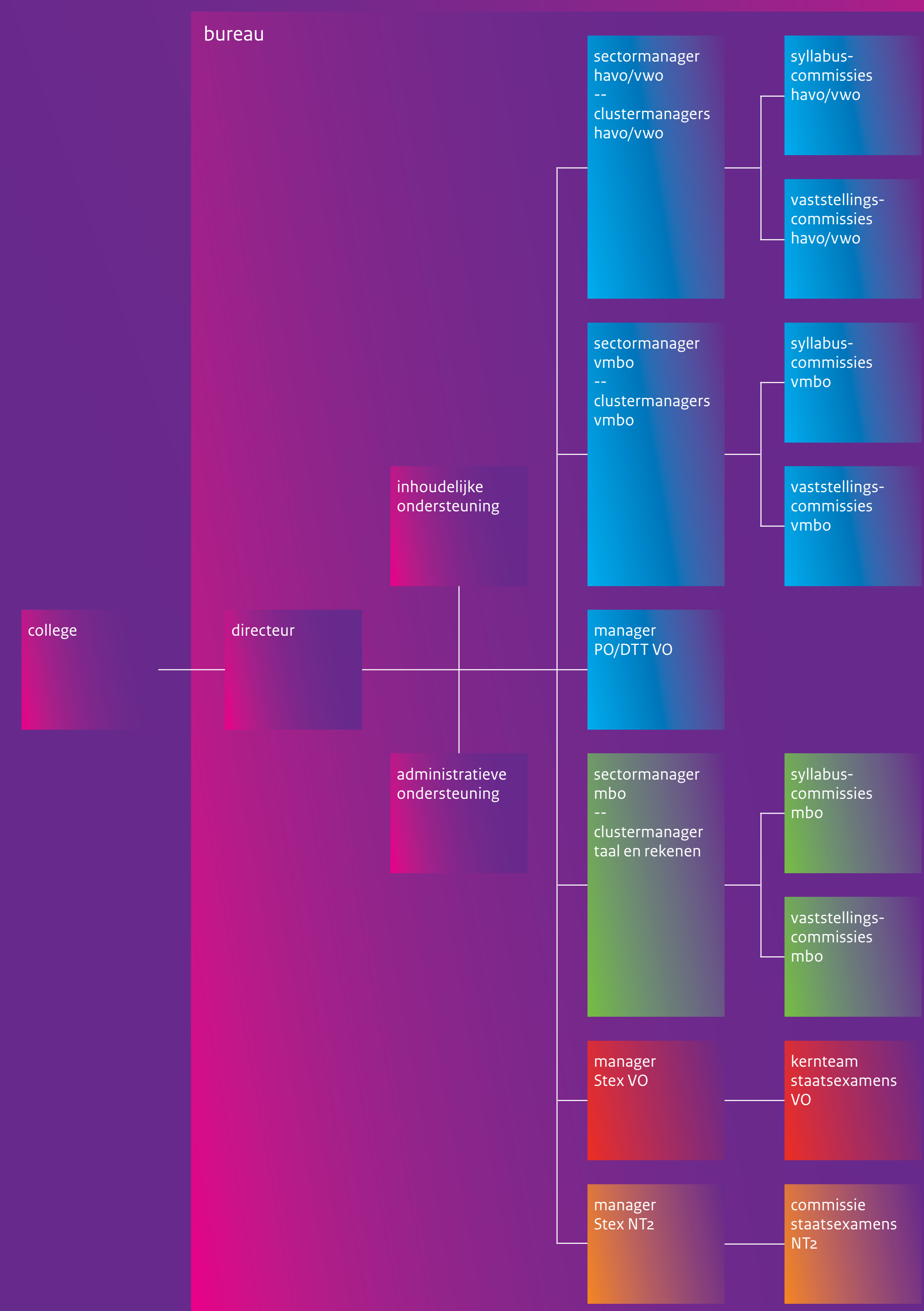

Een uitdaging !

Drs. Henk W. Laan
Voorzitter College voor Examens

Organogram College voor Examens 2012

Leeswijzer
In dit jaarverslag 2012 worden de activiteiten en resultaten van het College voor Examens (CvE) op verschillende manieren belicht. De ambities en bijzondere aandachtspunten uit 2012 vormen de basis voor dit jaarverslag. Deze zijn in het onderdeel *Algemeen jaarverslag 2012* opgenomen.
Het eerste hoofdstuk van dit algemene deel heeft de thematische insteek 'participatiemotief' meegekregen. Dat wil zeggen dat het CvE z'n stakeholders, z'n belanghebbenden betrekt bij de uitvoering van zijn taken. Dit perspectief was een van de argumenten voor de instelling van het CvE als zelfstandig bestuursorgaan. In dit eerste onderdeel komen voorbeelden aan de orde waarmee het CvE wil laten zien hoe het invulling geeft aan dit participatiemotief. Tevens is dit onderdeel voorzien van korte interviews met representanten van verschillende groepen stakeholders uit de verschillende werkvelden van het CvE. Tezamen bieden deze interviews een collage van het stakeholderveld van het CvE.
In het tweede hoofdstuk worden de bijzondere aandachtspunten uit 2012 wat betreft de uitvoering van de reguliere (wettelijke) taken belicht. In dit algemene jaarverslag vindt u ook in kaders geplaatste teksten. Deze geven de lezer, naar behoefte, aanvullende achtergrondinformatie.
De *going concern* van de reguliere (wettelijke) taken van het CvE worden geïllustreerd in het intermezzo *Feiten en cijfers 2012*. De financiële cijfers van 2012 zijn te vinden in het laatste deel van dit jaarverslag.

Over de vormgeving
Het thema 'participatiemotief' vormt de basis van dit jaarverslag. Participatie van de stakeholders bij het werk van het CvE. Door middel van interviews met verschillende stakeholders uit de verschillende werkvelden van het CvE wordt dit thema belicht. Het CvE wil daarmee de breedte van z'n werk laten zien. Het wil laten zien dat de verschillende werkvelden elkaar overlappen en elkaar nodig hebben. Teksten en kaders zijn letterlijk bij elkaar gezet, over elkaar geplaatst.
Elk werkveld in een eigen kleur: staatsexamens VO rood, staatsexamens NT2 is oranje, mbo is groen en de taken in het Voortgezet Onderwijs worden met een blauwe kleur aangeduid.
De cover van dit jaarverslag is de 'conclusie' van het binnenwerk; het gehele werkveld en de partners van het CvE gesymboliseerd als een kleurrijke mozaïek.

Inhoud

‘Ik waardeer de sturing vanuit het CvE zeer. Ons doel is ten slotte kwaliteit te leveren.’

Gerard Keijsers
algemeen vakvoorzitter
Nederlands staatsexamens VO

‘Voor het staatsexamen Nederlands maken kandidaten in mei niet alleen het centraal examen, maar ook een schrijfopdracht, het zogenaamde college-examen en in de schoolvakantie volgt nog een mondeling examen.
We hebben veel energie gestoken in het standaardiseren van de mondelinge examens, in het construeren van de schrijfopdracht en het zo objectief mogelijk corrigeren daarvan. Dit werkt heel goed. Ook omdat we examinatoren al in een vroeger stadium bij de examens betrekken: er is een verplichte instructiedag, een kernteam voert sollicitatiegesprekken met kandidaat-examinatoren en alle betrokkenen ontvangen een nieuwsbrief. Ik waardeer de sturing vanuit het CvE zeer. Ons doel is ten slotte kwaliteit te leveren.’

‘Wij voeden het College met informatie over de bedrijfsvoering op de scholen.’

Paul Oomens
directeur bureau MBO raad

‘Het afgelopen jaar is er intensief contact geweest tussen het CvE en de MBO raad over de introductie van centraal ontwikkelde examens Nederlandse taal en rekenen in het mbo. In het voortgezet onderwijs bestaat al een lange traditie van centrale examinering, maar in het mbo moet het hele logistieke en technische apparaat nog worden opgebouwd. Dat is een enorme uitdaging. Wij voeden het College met informatie over de bedrijfsvoering op de scholen. De dialoog tussen het CvE en het mbo hierover is belangrijk. Wat ons bijvoorbeeld erg bezighoudt is de flexibiliteit in de digitale afname van examens. In het mbo bestaat grote behoefte aan een goed gevulde itembank, die bij wijze van spreken dagelijkse examinering mogelijk maakt. Natuurlijk hangt daar een kostenplaatje aan, daar zijn we ons van bewust. Toch blijft de vraag hoe je dichter bij die droom komt, zonder het CvE en Cito te overvragen.’

‘Voor onze school ben ik de contactpersoon taal en rekenen, alle informatie vanuit CvE en het Steunpunt taal en rekenen komt bij mij terecht. En ik ben ook projectleider centrale examinering: ik coördineer het examenbureau, draag zorg voor de planning en de examenlocaties etc. De voorlichting over de centrale examens is helder: via nieuwsbrieven, netwerkbijeenkomsten en evaluaties word je goed op de hoogte gehouden. Onze school heeft vanaf 2011 meegedraaid met de prepilotfase. Inmiddels hebben we het logistieke verhaal goed op orde: de ict-infrastructuur werkt en we hebben voldoende examenruimtes. De communicatie is nu de belangrijkste uitdaging: dat iedereen, leerlingen en docenten, weet wanneer er examens zijn en wat dat voor hen betekent. Eigenlijk vind ik het jammer dat de pilotfase is verlengd: zo lang de resultaten niet echt meetellen, nemen veel studenten de pilottentamens niet serieus genoeg.’

‘De communicatie is nu de belangrijkste uitdaging.’

Annet Smith
projectleider centraal ontwikkelde examens taal en rekenen,
ROC Nova College, Beverwijk

‘Afgelopen jaar heb ik tijdens het centraal examen de eindexamen-klachtenlijn beheerd, samen met een bestuurslid en een belteam van zo’n tien scholieren. Dat betekent twee à drie weken heel hard werken, maar het is ook ontzettend leuk. Het bestuurslid is verantwoordelijk voor de contacten naar buiten en ik onderhoud de contacten met het CvE en met de inspectie. Als we vermoeden dat een inhoudelijke klacht wel eens kan kloppen, dan melden we het aan het CvE waar wordt bekeken of de klacht gegrond is. En voor de examens beginnen hebben we altijd overleg met het CvE en de inspectie over bijvoorbeeld de laatste regelgeving. Onze inbreng wordt serieus genomen en de afstemming is goed, we weten van elkaar wat ieders belang is.’

‘Onze inbreng wordt serieus genomen en de afstemming is goed’

Anne Hertman
beleidsmedewerker Landelijk
Aktie Komitee Scholieren (LAKS)

Algemeen jaarverslag 2012

1 Participatiemotief

1.1 Inleiding

Het College voor Examens (CvE) waarborgt, namens het ministerie van OCW, de kwaliteit en het niveau van centrale toetsen en examens en creëert de randvoorwaarden om scholen en instellingen in staat te stellen de afname van examens vlekkeloos te laten verlopen. Voor het uitvoeren van deze taken is het CvE mede afhankelijk van de inzet van anderen: van ketenpartners en van belanghebbenden/stakeholders.
Ketenpartners zijn DUO, Cito, SLO en bureau ICE. Cito en DUO hebben daarbij eigen wettelijke taken ten aanzien van de centrale examens VO, respectievelijk het vervaardigen en het distribueren van de examens. Ook de Inspectie van het Onderwijs is ten tijde van de centraal examenperiode in het VO een ketenpartner.
De stakeholders van het CvE zijn de belangenorganisaties als het LAKS, het JOB en de sectorraden, onderwijsbonden en de diverse vakinhoudelijke verenigingen. Ook zijn groepen personen zoals examinatoren, examensecretarissen en directeuren van instellingen stakeholders van het CvE. Het CvE hecht belang aan de inbreng van al deze stakeholders en betrekt ze bij de uitvoering van zijn primaire proces. Dit vloeit voort uit de positie van het CvE als zelfstandig bestuursorgaan (zbo). Een zbo betrekt het maatschappelijk krachtenveld bij zijn taken: *'(...) met de instelling van dit College is het belang van de participatie van de maatschappelijke organisaties tot uitdrukking gebracht bij de uitvoering van de examens.'*

Bron: Memorie van Toelichting bij wet College voor examens

Dit eerste hoofdstuk belicht een aantal aspecten van de wijze waarop het CvE deze stakeholders in 2012 een rol heeft toebedacht én toebedeeld in het examenproces.
Dit wordt geïllustreerd aan de hand van voorbeelden. Deze voorbeelden zijn afkomstig uit de verschillende sectoren van het CvE.

1.2 Faciliteren kennis en kunde uitvoerenden

Voor de staatsexamens NT2 zijn de constructie van opgaven en de berekening van de uitslagen belangrijke issues. Cito, ICE, DUO en het CvE werken daarin samen. Deze functionarissen werken hoofdzakelijk achter de schermen.

Op de voorgrond is er een zeer actief netwerk dat het veldwerk uitvoert.
In de eerste plaats de docenten die de kandidaten voorbereiden op hun examens.
Veel actieve docenten zijn in de loop der jaren opgeleid tot beoordelaars: zij beoordelen de opbrengsten van de mondelinge en schriftelijke examens van de kandidaten.
Verder zijn er de examenleiders van DUO die op de examenlocaties de examenafnames coördineren en voor de kandidaten fungeren als de belangrijkste aanspreekbare personen.
Een derde groep wordt gevormd door de voorlichters die de kandidaten informeren en de weg wijzen. Dat kunnen decanen zijn, ambtenaren van gemeenten en functionarissen van dienstverlenende instellingen zoals Vluchtelingenwerk, UAF en intakers voor inburgering.

Het CvE is er verantwoordelijk voor dat deze groepen goed toegerust zijn wat kennis én kunde betreft. Hier is ook in 2012 in voorzien. DUO verzorgt op verzoek van het CvE training, scholing en praktijkbeoordeling van de examenleiders op de DUO-locaties.
De beoordelaars worden opgeleid door Cito en Bureau ICE gezamenlijk. De beoordelaars krijgen ook twee maal per jaar een feedback-brief: deze brief bevat informatie over de beoordelingen die zij hebben uitgevoerd. Op deze manier worden beoordelaars op scherp gehouden; zij zien hoe zij examenwerk beoordelen in vergelijking met de normen en in vergelijking met hun collega's. Ook was er een groot NT2-congres waarbij een groot deel van het programma was gericht op de professionalisering van de beoordelaars.

> *Voorlichtingsmateriaal staatsexamens NT2*
> Voor de sector staatsexamens NT2 is er een film gemaakt om 'voorlichters' een voorlichtingsmiddel in handen te geven. Daarnaast verstrekt het CvE jaarlijks een overzicht van instituten die examentraining verzorgen en wordt er een nieuwsbrief uitgegeven (op papier en digitaal). Deze nieuwsbrieven en brochures worden verspreid onder de stakeholders.
> Voor de externe ondersteuners is er tevens een (digitaal) informatiepunt dat ook als helpdesk fungeert. Actuele zaken en nieuwe ontwikkelingen worden daar gepubliceerd, maar ook is er veel achtergrondmateriaal op de site beschikbaar voor wie zich in de Staatsexamens NT2 verder wil verdiepen.

1.3 Professionalisering en ondersteuning examenbetrokkenen

Door de jaarlijkse groei van de staatsexamens VO is het van belang de kwaliteit van de examens goed te blijven borgen. Vakvoorzitters en locatievoorzitters spelen daarin een cruciale rol. Ongeveer honderd vakvoorzitters op vmbo- en havo/vwo-niveau bewaken voor hun vakgroep in de verschillende regio's (Noord-, Midden- en Zuid-Nederland) het niveau van de examinering. Met de examinatoren maken zij duidelijke afspraken op welke wijze de mondelinge college-examens binnen de kaders geëxamineerd worden.
Ruim zestig locatievoorzitters bepalen op de drie grote locaties in het land en op de 85 meestal kleinere vso-locaties de algemene gang van zaken en dragen zorg voor een professionele cultuur.

Afgelopen jaar zijn veel inspanningen verricht om de kwaliteit van de mondelinge college-examens nog meer te waarborgen. Een van de aanbevelingen uit de CINOP-nulmeting van 2011 is geweest om te investeren in de kwaliteit van examenbetrokkenen, met name in de examinatoren. Voor de verschillende functies zijn daarom de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden helder beschreven. Dit komt de objectiviteit en de betrouwbaarheid van de mondelinge college-examens ten goede.
Vakvoorzitters worden in hun rol ondersteund door gezamenlijke bijeenkomsten waarin onderwerpen als aansturing, standaardisatie, uniformering en het maken van nadere afspraken binnen de vakgroepen aan de orde komen. Ook de locatievoorzitters hebben een belangrijke rol in de kwaliteitsbewaking, zowel procedureel als in het neerzetten van een professionele cultuur en sfeer ('wat zijn onze manieren'). Evenals de vakvoorzitters hebben zij de taak om de examinatoren te ondersteunen in verdere professionalisering en kwaliteitsborging.
Jaarlijks wordt er een symposium of een examinatorendag georganiseerd waar aandacht besteed wordt aan vergroting van het meesterschap 'mondeling examineren' en aan de uitwisseling van 'good practices'.

> *Voorlichtingsmateriaal staatsexamens VO*
> In de sector staatexamens VO wordt een aantal keer per jaar een digitale nieuwsbrief uitgebracht voor de meer dan duizend examenbetrokkenen. Ook is er een voorlichtingsbrochure over het hoe, wat en waarom van de staatsexamens VO beschikbaar.

1.4 Maatschappelijke participatie en luisterend oor

Maatschappelijke participatie

Bij de uitvoering van de taken in het werkveld van de centrale examens in het voortgezet onderwijs (VO) is maatschappelijke participatie en draagvlak een van de uitgangspunten. Zo worden de examens in vaststellingscommissies, per vak en per onderwijstype, vastgesteld. In deze commissies hebben docenten zitting die zelf examenklassen hebben. Deze docenten benoemt het CvE op voordracht van de vakverenigingen en de onderwijsbonden. De voorzitters van deze commissies vervullen meestal een leidinggevende functie op het vakgebied van het examen in het naast hoger gelegen onderwijs. Zo wil het CvE bereiken dat de centrale examens goed aansluiten op het voortgezet onderwijs en relevant zijn voor het vervolgonderwijs. Daarnaast nodigt het CvE gericht deskundigen uit, zoals wetenschappers en medewerkers van landelijke pedagogische studiecentra, om nieuwe producten te beoordelen. Zo'n onafhankelijke screening vormt een extra kwalitatieve garantie in het CvE-werk.

> *Voorlichtingsmateriaal centrale examens VO*
> Voor de sector VO is er voor centraal examenkandidaten de Examenkrant 2012 uitgebracht. Voor examensecretarissen en docenten is noodzakelijke informatie over de centraal examenperiode te vinden op Examenblad.nl. Elk jaar wordt er ook een nieuwe versie van Duidelijk Digitaal gepubliceerd, een voorlichtingsbrochure over de computer bij de centrale examens VO. In april 2012 is er een 'special' van het CvE in Prima Onderwijs verschenen over de wisseling van petten van docent naar corrector en de instrumenten die het CvE ter beschikking stelt om deze wisseling zo makkelijk mogelijk te maken.

Het CvE is ook verantwoordelijk voor de totstandbrenging van syllabi. Hiertoe worden syllabuscommissies ingesteld. Bij de samenstelling van deze syllabuscommissies betrekt het CvE de stakeholders, zodat de breedte van het onderwijsveld voor het betreffende vak vertegenwoordigd is.
Via enquêtes en bijeenkomsten vraagt het CvE gericht feedback op de examens en syllabi. In specifieke situaties nodigt het CvE gericht deskundigen uit om over nieuwe producten mee te denken of te beoordelen.

> *Syllabi*
> In de examenprogramma's heeft het ministerie van OCW op hoofdlijnen geformuleerd wat leerlingen moeten kennen en kunnen. Tevens is in de examenprogramma's vastgelegd welk gedeelte er in het centraal examen wordt getoetst, het zogenoemde CE-deel. Per vak en per onderwijstype stelt het CvE een syllabus vast waarin het CE-deel van het examenprogramma nader gespecificeerd wordt. Deze syllabi geven docenten houvast bij het voorbereiden van examenkandidaten op het centrale examen. Bij de constructie en vaststelling van centrale examens vormt de syllabus het kader waarbinnen examenmakers moeten werken. Zodra er nieuwe examenprogramma's door het ministerie worden vastgesteld, moeten er ook nieuwe syllabi worden ontwikkeld. Het CvE stelt daartoe syllabuscommissies in.

Luisterend oor

Het CvE betrekt niet alleen stakeholders bij het examenproces, maar legt zijn oor ook te luisteren in het veld en treft maatregelen als signalen daartoe aanleiding geven.

Zo kan iedereen in mei tijdens de centraal examenperiode bij het CvE reageren op de inhoud van de examens: een docent kan zijn vraag, opmerking of eventuele klacht kenbaar maken aan de examenlijn van het CvE, een leerling kan dit doen via het LAKS. Een onvolkomenheid kan leiden tot een aanvulling op het correctievoorschrift of er wordt bij de normering rekening mee gehouden. Het LAKS wordt ieder jaar na de examenweken en voordat de normering van de centraal examenvakken plaatsvindt, uitgenodigd om zijn bevindingen met het CvE te delen.

Voorbeeld beroepsgericht

Een voorbeeld van de manier waarop het CvE, samen met stakeholders, signalen uit het veld oppakt is het overleg dat plaatsvindt met de beroepsgerichte platforms vmbo. Gedurende de afnameperiode van de cspe's (centraal schriftelijke en praktische examens in de beroepsgerichte vakken van het vmbo) organiseren deze platforms jaarlijks enquêtes waarin onder meer gevraagd wordt naar de organisatielast, het taalgebruik en de moeilijkheidsgraad van de examens en de helderheid van het correctievoorschrift. Tijdens de evaluatie in september 2012 van de cspe's met het Platform VMBO Zorg en Welzijn bleek dat er bij docenten onbegrip was over de 'scheve schalen' die in het correctievoorschrift voorkomen. Naar de mening van een aantal docenten waren de scheve schalen te streng.

Op initiatief van het CvE heeft een gesprek met het platform en een groep docenten plaatsgevonden, waarin het CvE en Cito het gebruik van scheve schalen hebben toegelicht. Dit gesprek heeft ertoe geleid dat in de Septembermededeling op Examenblad.nl over de cspe's in de sector zorg en welzijn een tekst over de scheve schalen is opgenomen (zie kader). Daarnaast wordt er in 2013 een bijeenkomst over dit onderwerp verzorgd op de landelijke netwerkdag van het Platform Zorg en Welzijn.

> *'Scheve schalen'*
> Bij een scheve schaal moet een kandidaat beter presteren om hetzelfde aantal punten te verdienen dan bij een gelijkmatige schaal.
>
> Bijvoorbeeld:

gelijkmatige schaal		***scheve schaal***	
7 handelingen goed	*7 pnt*	*7 handelingen goed*	*3 pnt*
6 handelingen goed	*6 pn*	*6 handelingen goed*	*2 pnt*
5 handelingen goed	*5 pnt*	*5 handelingen goed*	*1 pnt*
4 handelingen goed	*4 pnt*	*4 of minder handelingen goed*	*0 pnt*
3 handelingen goed	*3 pnt*		
2 handelingen goed	*2 pnt*		
1 handeling goed	*1 pnt*		
0 handelingen goed	*0 pnt*		

> Als in het correctievoorschrift van het cspe te veel gelijkmatige schalen voorkomen, kan het gevolg zijn dat de kandidaten hogere cijfers krijgen dan zij op grond van hun vaardigheidsniveaus verdienen. Daarom worden in de correctievoorschriften ook scheve schalen gebruikt.
>
> Het CvE heeft als uitgangspunt dat de normeringsterm (N-term) zó wordt vastgesteld dat hetzelfde vaardigheidsniveau over de jaren heen tot hetzelfde cspe-cijfer leidt. Het gebruik van scheve schalen leidt niet tot een lager landelijk gemiddeld cspe-cijfer. Een laag cspe-cijfer van een individuele kandidaat moet het gevolg zijn van diens lage vaardigheidsniveau.

1.5 Veld betrekken bij invoering referentieniveaus

Inleiding

In 2010 is de *Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen* van kracht geworden. Doel van deze wet is een betere aansluiting bewerkstelligen tussen het taal- en rekenonderwijs in de verschillende sectoren: PO, vso, VO en mbo. Daarnaast beoogt de wet ook de taal- en rekenvaardigheden van leerlingen te verbeteren. Door het CvE en andere organisaties wordt er gewerkt aan een doorgaande toetslijn van deze referentieniveaus.

Zie voorstel van wet in verband met de invoering van een centrale eindtoets, d.d. 30-01-2012, te raadplegen via http://www.rijskoverheid.nl/ministeries/ocw/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2012/01/31/voorstel-van-wet-in-verband-met-de-invoering-van-een-centrale-eindtoets.html

In het primair onderwijs (PO) betreft het de geplande invoering van een centrale eindtoets voor Nederlandse taal en rekenen. Deze is in een wetsvoorstel geformuleerd. In het voortgezet onderwijs (VO) worden de referentieniveaus voor Nederlandse taal in de afsluitende, centrale examens verwerkt. Voor rekenen wordt in het VO een aparte rekentoets ingevoerd. Aan het eind van de onderbouw van het VO komt er, mits het wetsvoorstel wordt aangenomen, een diagnostische tussentijdse toets (DTT). In het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) worden in alle opleidingen centraal ontwikkelde examens (COE's) ingevoerd voor Nederlandse taal en rekenen.
Het CvE is in al deze trajecten verantwoordelijk voor de regievoering.

Samenstelling commissies

Bij de invoering van centrale toetsen en examens in sectoren waar dat nieuw is (PO, mbo) wordt op eenzelfde manier te werk gegaan als bij de centrale examens VO. Dat wil zeggen: professionals uit de sector zelf participeren in syllabuscommissies, toetswijzercommissies en vaststellingscommissies. Ook de nieuwe examens en toetsen van het CvE worden daarmee gemaakt en gedragen door professionals uit het onderwijsveld.
Elke sector beschikt over zijn eigen commissies. Deze worden bemenst door docenten taal en rekenen uit de desbetreffende sectoren op voordracht van bonden of sectorraden, soms aangevuld met experts uit de betreffende vakgebieden. In het mbo wordt geworven onder zowel de bekostigde als de niet-bekostigde instellingen. Daarnaast zitten er in elke commissie waarnemers uit de andere sectoren om kennisdeling tussen de sectoren te bewerkstelligen.

Sturing tijdens de implementatie

De voortgang van de pilotfase van de centraal ontwikkelde examens (COE's) in het mbo wordt gevolgd door de *Stuurgroep taal en rekenen mbo.* Deze stuurgroep staat onder voorzitterschap van OCW en wordt bemenst door vertegenwoordigers uit de MBO Raad, de AOC Raad, de NRTO en het CvE. Onder de stuurgroep functioneert een *Werkgroep* waarin ook Cito en het Steunpunt taal en rekenen mbo participeren. Via deze vertegenwoordigers uit de sector kunnen ledenraadplegingen of consultatiebijeenkomsten georganiseerd worden met vertegenwoordigers uit het veld. Zo is er via de MBO Raad en saMBO-ICT een resonansgroep samengesteld van vertegenwoordigers vanuit tien mbo-instellingen, die als klankbord fungeert voor de implementatie van het nieuwe computerexamensysteem (zie paragraaf 1.6).

> *Voorlichtingsmateriaal COE's mbo*
> In de sector mbo is de brochure Op weg naar centraal ontwikkelde examens taal en rekenen in het mbo pilotjaar 2012-2013 uitgebracht. Ook wordt er gewerkt aan het realiseren van een website ten behoeve van de COE's 3F en op termijn 2F. Deze website wordt ontwikkeld met de website Examenblad.nl als voorbeeld. Via dit medium wordt straks gecommuniceerd over wet- en regelgeving en wordt alle informatie aan de instellingen verstrekt die nodig is om de examens zo goed mogelijk te laten verlopen.

Voor de implementatie van de referentieniveaus in de centrale toetsen en examens in het VO werkt het CvE nauw samen met Cito. Daarnaast is er de *Werkgroep taal en rekenen eindexamens VO*, die zich bezighoudt met de operationalisatie van de implementatiestappen, de afstemming over communicatie en de organisatie van voorlichtingsbijeenkomsten en overige activiteiten.
In deze werkgroep zitten afgevaardigden van Cito, SLO, het Steunpunt taal en rekenen vo, het ministerie van OCW en het CvE. Tijdens de implementatie van de referentieniveaus taal en rekenen in het eindexamen VO vraagt het CvE regelmatig aan vakverenigingen, sectorraden en andere belanghebbenden om mee te denken over keuzes die gemaakt moeten worden. Zo is er een evaluatiebijeenkomst voor examensecretarissen georganiseerd over de digitale pilotafname rekentoets VO. De verzamelde reacties zijn gewogen en meegenomen bij de verdere ontwikkeling van de rekentoets.

> *Voorlichtingsmateriaal referentieniveaus VO*
> Het CvE heeft in 2012 de brochure Implementatie referentieniveaus taal en rekenen in eindexamen VO uitgebracht. Deze brochure is bedoeld voor met name het bestuurs- en directieniveau van VO-scholen en vso-locaties. Voor de vaststellingscommissieleden en syllabuscommissieleden brengt het CvE drie keer per jaar een digitale nieuwsbrief uit.

Meedenkkracht

Het CvE informeert de mbo-instellingen over de implementatie van de COE's via de contactpersonen die door het bevoegd gezag van de instellingen zijn aangewezen. Deze contactpersonen vormen voor het CvE een belangrijke schakel in de communicatie met de instellingen. In 2012 is met de contactpersonen een evaluatiebijeenkomst gehouden waarin de ervaringen met de opzet en afname van de COE's zijn besproken. Tevens levert het JOB, de organisatie die de belangen behartigt van alle mbo-studenten, een overzicht van klachten aan het CvE. Alle collectieve en individuele klachten uit het veld worden gewogen. Vervolgens wordt bekeken of deze van invloed moeten zijn op de normering of de constructie van de toekomstige examens.

1.6 Klankbordgroep voor bouw nieuw computerexamensysteem

Op dit moment worden nog alle digitale centrale examens afgenomen met het systeem *ExamenTester.* Dat gaat veranderen. Het CvE heeft in 2011 van het ministerie van OCW de opdracht gekregen om een nieuw computerexamensysteem te ontwikkelen dat op termijn het huidige systeem vervangt.
In 2012 waren alle pijlen gericht op de bouw van dit nieuwe systeem, zodat in 2013 gestart kan worden met de invoering ervan. De bouw van de versie die in 2013 in productie wordt genomen is, volgens planning, in december 2012 afgerond.
Een klankbordgroep, waarin vertegenwoordigers van een tiental VO-scholen en mbo-instellingen verenigd zijn, is bij de bouw en het testen van het computerexamensysteem betrokken. Deze klankbordgroep heeft actief meegedacht over de invulling van de functionaliteit en de verschillende versies (releases) getest. De scholen en instellingen die in deze klankbordgroep zitting hebben, nemen in 2013 als eerste deel aan de pilots. Het is de bedoeling dat alle instellingen in het VO, na een overgangsperiode, vanaf schooljaar 2015-2016 hun digitale centrale examens en de rekentoets VO met dit nieuwe systeem afnemen. In een pilot zal een aantal mbo-instellingen vanaf schooljaar 2013/2014 in de gelegenheid worden gesteld om de COE's in dit nieuwe computerexamensysteem af te nemen.

1.7 Informeren en creëren van betrokkenheid

Het CvE heeft sinds zijn oprichting in 2009 meer bekendheid gekregen en functioneert minder dan zijn voorgangers in de luwte. Met de communicatie-activiteiten van het CvE wordt hier ook actief op ingezet. Naast het geven van voorlichting over de reguliere taken van het CvE en de implementatiestappen van projecten, zijn deze communicatie-activiteiten ook gericht op het organiseren van betrokkenheid van ketenpartners en stakeholders. Hieronder wordt een aantal van deze activiteiten uitgelicht.

Samen met OCW en ICO-VO (het informatiepunt VO van DUO) verzorgde het CvE in januari 2012 vijf voorlichtingsbijeenkomsten voor examensecretarissen over de details rondom de aangescherpte exameneisen 2012 en 2013. Deze bijeenkomsten waren afgestemd op de informatiebehoefte van reguliere dag-, vso- en vavo-scholen. Aanleiding voor het organiseren van de bijeenkomsten was het grote aantal vragen dat in de maanden daarvoor binnenkwam bij het CvE, ICO-VO, de inspectie en de VO-Raad. Het initiatief werd door de bezoekers gewaardeerd. Tegelijkertijd kregen de organisatoren de informatieleemten in het vizier, waaraan in verdere voorlichting onder andere op Examenblad.nl aandacht kon worden besteed.

Ook zijn er weer werkconferenties taal en rekenen gehouden voor betrokkenen uit het mbo-veld en organiseert het CvE samen met het Steunpunt taal en rekenen mbo netwerkbijeenkomsten voor de contactpersonen. Tijdens deze bijeenkomsten wisselen de contactpersonen ervaringen en ‘good practices’ uit.

In het najaar van 2012 zijn zes regionale *flitsbijeenkomsten* georganiseerd over de pilot rekentoets VO. Deze bijeenkomsten werden georganiseerd door het Steunpunt taal en rekenen VO samen met SLO. De bijeenkomsten zijn druk bezocht door met name de examensecretarissen van de VO-scholen.

Daarnaast organiseerde het CvE samen met Cito diverse voorlichtingsbijeenkomsten voor verschillende doelgroepen ter voorbereiding op de afname van de digitale examens.

> ‘Tijdens de examens fungeer je als vliegende keep, waar nodig spring je in.’
>
> **Herma Dijk**
> locatievoorzitter staatsexamens VO
> De Bascule, school voor voortgezet speciaal onderwijs, Amsterdam

‘Als locatievoorzitter moet je bovenal flexibel zijn. Snel van het ene naar het andere probleem kunnen schakelen, de rust bewaren en over een dosis humor beschikken. Tijdens de examens fungeer je als vliegende keep, waar nodig spring je in. Sinds enkele jaren staan de taken en bevoegdheden van alle betrokkenen op papier. Op zich zijn die taken en bevoegdheden niet wezenlijk veranderd, maar ze zijn nu wel expliciet gemaakt. Zo kan het CvE veel beter de kwaliteit bewaken en controleren. Ik ben daar blij mee.
Er is een goede wisselwerking. Als ik aangeef dat iets niet helemaal goed loopt, wordt dat onmiddellijk opgepakt.’

‘De communicatie over en weer is heel goed, zowel met het CvE als met DUO en Cito.’

Yvette Halley
hoofd Dienst Examens Sint Maarten

‘De Dienst Examens is opgericht nadat Sint Maarten op 10 oktober 2010 een onafhankelijk land werd binnen het Koninkrijk. Ik heb geholpen de Dienst op poten te zetten, daarbij ondersteund door de kwartiermaker binnen OCW en onze secretaris-generaal. Mijn ervaring als schoolleider kwam daarbij goed van pas. Inmiddels is er een goede overlegstructuur, het vierpartijenoverleg: twee maal per jaar komen de ‘examenbureaus’ van Curaçao, Aruba en Sint Maarten en een vertegenwoordiger van het CvE bij elkaar. Dan evalueren we de examens en bespreken we knelpunten, protocollen en nieuwe ontwikkelingen. Wij bestellen een deel van de examens uit Nederland, een ander deel wordt op Curaçao ontwikkeld omdat onze culturen natuurlijk verschillen. Nederlandse teksten over geschiedenis bijvoorbeeld zijn niet relevant voor Sint Maarten. De communicatie over en weer is heel goed, zowel met het CvE als met DUO en Cito. Ik kan altijd bellen of mailen.’

‘Als NT2-docent en beoordelaar heb ik nauwelijks rechtstreeks contact met het CvE; als docent sta je wat meer op afstand, maar ik maak wel gebruik van de website waar ondersteunend materiaal op staat voor docenten. Ik heb veel meer te maken met Cito als het gaat om het examenonderdeel Spreken en met ICE voor het examen-onderdeel Schrijven. Cito beoordeelt de beoordelaars volgens vastgelegde normen en geeft daarover feedback. Ik vind het uitstekend georganiseerd. Cito en ICE verrichten een stevige job.’

‘Ik vind het uitstekend georganiseerd. Cito en ICE verrichten een stevige job.’

Teun van Iperen
zelfstandig docent NT2 en
beoordelaar NT2-examens

‘Wij zijn bij JOB met vijf bestuursleden – allemaal mbo-studenten – en we worden ondersteund door vier beleids-medewerkers. Ik heb als portefeuille de centrale examinering taal- en rekenen en doe daarvoor ook de klachtenafhan-deling. Van studenten horen wij dat op nog lang niet alle scholen goed reken- en taalonderwijs wordt gegeven. We zijn dan ook blij dat de invoering van de centrale examinering is uitgesteld, anders worden studenten de dupe. Op zich is het goed dat er centrale examinering komt, maar het moet wel te doen zijn voor iedereen. We maken ons bijvoorbeeld zorgen over studenten met beperkingen als dyslexie en dys-calculie. In onze contacten met het CvE geven we dat ook aan en onze op- en aanmerkingen worden serieus genomen. Andersom worden we goed op de hoogte gehouden van alle ontwikkelingen.’

‘We worden goed op de hoogte gehouden van alle ontwikkelingen.’

Lisa van Roon
bestuurslid Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB)

2 Regievoerder tussen overheid, ketenpartners en onderwijsveld

2.1 Inleiding

De wettelijke taak van het CvE is zorgen voor goede examens en zorg dragen voor een goed verloop van die examens. Bij de examens die direct onder verantwoordelijkheid van het CvE worden afgenomen is die zorg rechtstreeks, zoals bij de staatsexamens VO en NT2. Bij de examens waarbij de afnameverantwoordelijkheid bij scholen ligt, zoals bij de centrale examens VO, is de zorg indirect en faciliterend.
Voor het uitvoeren van zijn taken schakelt het CvE ketenpartners in: DUO, Cito, SLO en Bureau ICE. Cito en DUO hebben daarbij eigen wettelijke taken ten aanzien van de centrale examens VO, respectievelijk het vervaardigen en het distribueren van de examens.
Met de Inspectie van het Onderwijs heeft het CvE een dubbele relatie: enerzijds is de inspectie ketenpartner tijdens de examenperioden in het VO, anderzijds is het CvE onderworpen aan het toezicht van diezelfde inspectie.

In dit hoofdstuk worden de bijzondere aandachtspunten uit 2012 wat betreft de uitvoering van de reguliere (wettelijke) taken belicht. Deze taken zijn gerubriceerd naar de resultaten per centrale vorm van examinering en toetsing: centrale examens VO en implementatie van de rekentoets VO, staatsexamens VO, staatsexamens NT2 en implementatie centraal ontwikkelde examens mbo taal en rekenen.
Tegelijkertijd werkt het CvE aan bijzondere opdrachten die rechtstreeks samenhangen met de wettelijke taken: de regievoering op de afname van digitale examens, de ontwikkeling van de referentiesets als sectoroverstijgend voorbeeldmateriaal en de totstandbrenging van samenhangende regelgeving rond toetsing en examinering op het gebied van leerlingen met een beperking. Ook deze taken van het CvE komen in dit hoofdstuk aan de orde.

2.2 Centrale examens VO

In 2012 golden bij het centraal examen strengere eisen dan voorheen. Aan de uitslagregels is toegevoegd dat het gemiddelde van de centraal examencijfers voldoende moet zijn. Als de leerlingen in 2012 niet beter zouden presteren dan in de jaren ervoor, leidden deze nieuwe exameneisen tot een toename van het aantal gezakte leerlingen. Op basis van de normeringstechnieken kon het CvE echter constateren dat de leerlingen in 2012 iets beter hebben gepresteerd bij het centraal examen dan in de jaren ervoor. Dit werd zichtbaar in een lichte stijging van het landelijk behaalde gemiddelde cijfer bij de centraal examens.

Logistiek

Logistieke problemen (waaronder verkeerd samengestelde examenpakketten) zoals in de examenperiode van 2011 hebben zich in 2012 niet voorgedaan. Er zijn wijzigingen in het distributieproces en drukproces aangebracht waardoor deze processen nog meer gestroomlijnd zijn. Zo moet nu de ontvangst van de examendocumenten door de examensecretarissen van de scholen worden bevestigd. Ook is de controle op het drukproces aangescherpt door DUO.

In april 2012 is een landelijke noodscenariotest uitgevoerd, waaraan alle 1200 VO-scholen hebben deelgenomen. Het CvE heeft op deze test positieve reacties ontvangen vanuit het scholenveld en daarom besloten om deze test in het schooljaar 2012/2013 te herhalen.

> *Vooraankondiging via een mailing vanuit Examenblad.nl aan alle examensecretarissen*
>
> 'Als besloten wordt om één of meer centraal examens te vervangen, proberen het College voor Examens (CvE), Cito en DUO in eerste instantie om papieren exemplaren van de herziene versies in kandidaataantallen op de scholen te bezorgen. De omwisselactie in 2011 van het cse tehatex havo is hiervan een voorbeeld.
> Als de tijd daarvoor niet toereikend is, kunnen de examenorganisaties/ketenpartners genoodzaakt zijn om examendocumenten te verspreiden via de beveiligde site van DUO. Als examensecretaris moet u deze examendocumenten dan samen met een collega, bij voorkeur de plaatsvervangend examensecretaris, downloaden en vermenigvuldigen. Van deze mogelijkheid zullen wij alleen gebruikmaken als dat echt niet anders kan. In het geval dat gekozen is voor verspreiding via de beveiligde site is het wel van het grootste belang dat het downloaden en de vermenigvuldiging goed verloopt. Om die reden heeft het CvE DUO verzocht om deze procedure met alle VO-scholen te testen.'

Afname digitale examens in het VO

Meer kandidaten dan ooit hebben in 2012 bij hun centraal examen gebruikgemaakt van de computer. Het aantal afnames nam flink toe en het aantal VO-scholen met minstens één examen in ExamenTester steeg van 720 naar 920. Door de invoering van de digitale rekentoets VO, die vanaf 2014 verplicht is, zal dit aantal verder toenemen. Alleen al tijdens de pilotafname voor de rekentoets VO in 2012 zijn er 50.000 toetsen afgenomen.

Hoewel de meeste examens goed zijn verlopen, hebben zich in 2012 bij de afname van digitale examens en -toetsen in ExamenTester meer storingen voorgedaan dan in de jaren daarvoor. In combinatie met de toename van het aantal digitale afnames hebben deze storingen het CvE en Cito ertoe genoodzaakt maatregelen te treffen om goede afnames te kunnen blijven garanderen.
In het schooljaar 2012/2013 wordt gewerkt met een verbeterde versie van de examensoftware, ExamenTester. Het CvE heeft echter moeten besluiten om tijdelijk te stoppen met de centrale examens in ExamenTester die alleen op een vast afnametijdstip kunnen worden afgenomen. De flexibele en digitale centrale examens in BB en KB gaan in 2013 gewoon door; wel zijn daar de mogelijkheden voor vmbo-scholen om terug te vallen naar papieren cse's verruimd.
De koers die het CvE heeft uitgezet voor de verdere ontwikkeling van de digitale examens verandert niet. Met de komst van het nieuwe computerexamensysteem zal het CvE de draad voor de nu tijdelijk stopgezette digitale examens op een vast moment, weer oppakken.

Ondanks het aantal problemen in het schooljaar 2011/2012 bestaat er voor de flexibele, digitale examens in BB en KB groot draagvlak. Het aantal aanmeldingen voor de flexibele, digitale examens 2012/2013 BB en KB is groot. Bijna alle BB-scholen hebben gekozen voor de digitale examens. Slechts vijf BB- en tachtig KB-scholen hebben zich aangemeld voor de papieren centrale examens. Dat waren er in het schooljaar 2011/2012 voor KB nog 155.

De praktijk van de centrale examens beroepsgericht

In 2009 heeft de inspectie de uitkomsten gepubliceerd van een onderzoek naar de praktijk van de beroepsgerichte examens in het vmbo. Uit dit onderzoek is gebleken dat de voorgeschreven richtlijnen bij de afname van de beroepsgerichte programma's niet altijd even goed werden opgevolgd. Het belangrijkste knelpunt hierbij was dat sommige docenten zich als examinator niet goed los kunnen maken van hun begeleidende rol.
De inspectie heeft hieruit geconcludeerd dat de afname van het cspe (centraal schriftelijk en praktisch examen) moet verbeteren. Daarnaast is tijdens de afnameperioden van 2009 en 2010 gebleken dat het noodzakelijk was om de richtlijnen met betrekking tot de geheimhouding te expliciteren.
De bevindingen van de inspectie waren voor het CvE aanleiding om de voorschriften in de *Instructie voor de examinator* aan te scherpen. Deze aanscherping is geleidelijk en in overleg met SPV, de platforms voor de individuele beroepsgerichte vakken, de VO-raad en de AOC Raad doorgevoerd. In 2012 is dit proces voltooid met de introductie van zogeheten 'grijze vlekkenexemplaren' en een precisering van het begrip examentijd.
Jaarlijks worden de cspe's met de platforms geëvalueerd. Tijdens de evaluatie in september bleek dat de grijzevlekkenexemplaren geaccepteerd zijn en nauwelijks meer tot vragen en opmerkingen leiden. Bij de evaluatie met de platforms in september 2013 moet blijken of dat ook geldt voor het begrip examentijd.

> *Grijze vlekkenexemplaren*
> Examinatoren van cspe's moeten in staat gesteld worden om goed voorbereid het cspe te kunnen afnemen. Materialen en gereedschappen moeten beschikbaar zijn en soms nog aangeschaft worden. Te denken valt bijvoorbeeld aan materialen en planten voor de aanleg van een tuin of de aanschaf van een elektromotor om een werkstuk in beweging te brengen. Verwacht wordt eveneens, dat de examinator complexe werkstukken voorafgaand aan de afname eerst zelf maakt als voorbereiding op zijn rol bij de afname.
> Om die reden krijgen de examinatoren in februari de beschikking over twee opgavenboekjes en de Instructie voor de examinator. Dit brengt echter een risico op schending van geheimhouding met zich mee. Daarom wordt nu gewerkt met 'grijze vlekkenexemplaren'. Dit zijn opgavenboekjes waarin de informatie die voor de voorbereiding van de examinatoren niet nodig is, onleesbaar is gemaakt.

Precisering van het begrip examentijd

Bij praktijkexamens zijn de verschillen in afnamecondities tussen scholen groter dan bij schriftelijke examens, onder meer vanwege verschillen in de inrichting van de praktijklokalen. De aanscherping van de *Instructie voor de examinator* heeft inmiddels geleid tot een grotere uniformiteit in de afnamecondities. De nauwkeurige omschrijving heeft echter ook vragen opgeleverd over een begrip dat nog niet exact was omschreven: examentijd. Samen met Cito heeft het CvE, na raadpleging en goedkeuring van het onderwijsveld, daarom een precisering van de richtlijnen voor de examentijd van de cspe's opgesteld.

2.3 Staatsexamens VO

Door de toename van het aantal staatsexamenkandidaten en het natuurlijk verloop onder de examenbetrokkenen zijn er in 2012 nieuwe locatievoorzitters, secretarissen en nieuwe examinatoren aangetrokken. Ook is er een nieuwe algemeen examenleider benoemd. In totaal zijn er zo'n 1600 mensen bij de staatsexamens VO betrokken.

Staatsexamenlocatie Bonaire

Het jaar 2012 was het eerste jaar waarin de examenlocatie Bonaire als reguliere staatsexamenlocatie operationeel was. Deze examenlocatie op Nederlands grondgebied is door de Nederlandse overheid in het leven geroepen om de staatsexamens voor mensen uit het Caribisch gebied beter toegankelijk te maken.
Voor de examenlocatie op Bonaire zijn er examinatoren uit Nederland aangetrokken om gedurende een week centrale examens te corrigeren en mondelinge examens af te nemen. Het streven is om uiteindelijk gemengde examencommissies te vormen van examinatoren die op Bonaire werken en wonen en examinatoren uit Nederland. In 2012 hebben 67 kandidaten gebruikgemaakt van de locatie op Bonaire.

Invoeringsbesluit basisberoepsgerichte en kaderberoepsgerichte leerweg

Het is sinds 1 augustus 2012 mogelijk dat kandidaten van alle leerwegen voor de theoretische vakken aan de staatsexamens deelnemen. Voor deze datum konden uitsluitend kandidaten van vmbo-tl, havo en vwo deelnemen aan de staatsexamens. Onder strikte voorwaarden is uitbreiding van de staatsexamenmogelijkheden voor kandidaten basisberoepsgerichte leerweg (BB) en kaderberoepsgerichte leerweg (KB) in werking getreden. Examinering in de beroepsgerichte vakken blijft voorbehouden aan de scholen voor vmbo.

> *Dhr. Kleijne geridderd*
> Naar aanleiding van het afscheid van de algemeen examenleider, de heer Wim Kleijne, is er een symposium georganiseerd over mondelinge toetsing met als titel: 'De logica van mondelinge toetsing'. In de examenwereld wordt veel aandacht besteed aan de schriftelijke examens, maar nauwelijks aan mondelinge toetsing. Met dit symposium is een begin gemaakt met systematische en wetenschappelijke aandacht en onderbouwing van de kwaliteit van de mondelinge examens. Wim Kleijne is tijdens het symposium voor zijn werkzaamheden en maatschappelijke betrokkenheid benoemd tot ridder in de Orde van Oranje Nassau.

2.4 Staatsexamens NT2

Maatregelen in het licht van toegenomen aanmeldingen

Het afgelopen jaar is er weer een toename van het aantal deelnemers. Het aantal aanmeldingen is met 30% gestegen. Inmiddels is de capaciteit van de zalen uitgebreid. Er zijn reeds 325 examenplaatsen per dag beschikbaar (in 2011 nog 220). In 2012 is er op bijna alle vrijdagen examen afgenomen; voorheen werd alleen op maandag t/m donderdag geëxamineerd.
Voorjaar 2012 zijn er in totaal 60 extra beoordelaars opgeleid omdat er rondom de zomervakantie een tekort aan beoordelaars dreigde te ontstaan. In die periode hebben namelijk veel beoordelaars vakantie en zijn er juist extra veel examens. Ondanks het feit dat het CvE het bekwaamheidsprofiel van de op te leiden beoordelaars NT2 examens verder heeft aangescherpt, was er een overaanbod van gegadigden.

Digitale afnames

In de aanloop naar het examenjaar 2012 hebben Cito, Bureau ICE, Maro (de softwareontwikkelaar voor NT2) en DUO veel werk gestoken in de digitalisering van het schrijfexamen en het laatste deel van het spreekexamen.
Bij spreekvaardigheid werden al lange tijd digitale opnames gemaakt en ook de beoordelaars werken met digitale bestanden. Vanaf 2013 zullen ook de opgaven, die tot voor kort nog in een boekje aangeboden werden, via het beeldscherm getoond worden aan de kandidaten.
Het schrijfvaardigheidsexamen wordt in fasen gedigitaliseerd. Het eerste deel wordt in 2013 afgenomen op de computer en het tweede deel nog met een boekje. Over twee jaar is het schrijfexamen geheel gedigitaliseerd. De inhoud van de examens blijft gelijk. Er is wel een beoordelingsaspect toegevoegd aan de schrijfexamens van Programma II: kandidaten krijgen scorepunten voor Tekstverzorging.
Het afgelopen jaar zijn kandidaten, docenten en instellingen op de digitalisering voorbereid via artikelen, presentaties, brochures en voorbeelden op de website. Aan de invoering van de digitale schrijfexamens zijn drie voorbereidingsjaren met experimenten en onderzoeken voorafgegaan. Ook de software is uitgetest door DUO in verschillende vormen en experimenten en uiteindelijk geschikt bevonden.

2.5 Centraal ontwikkelde examens taal en rekenen in het mbo

Het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) kent geen landelijk ontwikkelde, centrale examinering die voor alle opleidingen hetzelfde is. De introductie van de centraal ontwikkelde examens (COE's) in het mbo is dan ook een grote operatie. Om de implementatie van de referentieniveaus succesvol te laten verlopen, is gekozen voor een stapsgewijze invoering. Door te werken met pilotafnames kunnen de instellingen zich stap voor stap voorbereiden op het moment dat de centraal ontwikkelde examens officieel en verplicht zijn. In deze pilotfase is er veel aandacht voor het creëren van draagvlak en betrokkenheid in het veld. Tijdens de november/decemberafname van de pilotexamens namen inmiddels ruim zeventig instellingen deel, zowel bekostigde als niet-bekostigde.

Afname

In 2012 vonden tijdens drie periodes de afnames van (pre)pilots plaats. Er is daarbij sprake van een forse opschaling in het aantal deelnemende instellingen (ruim zeventig) én in het aantal kandidaten per instelling. In totaal zijn in 2012 ongeveer 90.000 COE-afnames gerealiseerd. In onderstaande tabel is dit laatste verder uitgesplitst.

Aantal deelnemers

	jan/feb	mei/juni	nov/dec
2F taal	8.139	-	8.851
2F rekenen	7.148	-	9.011
3F taal	8.101	10.570	15.214
3F rekenen	6.727	10.871	14.549

Inhoud en niveau

De resultaten zoals die tot nu toe bij de afgenomen (pre)pilotexamens behaald zijn, zijn vooral bij rekenen 3F nog laag. Het CvE blijft voorlopig jaarlijks voorbeeldexamens aan de

instellingen beschikbaar stellen, zodat het onderwijs beter kan aansluiten bij de bevraagde leerstof. Ook blijft het CvE alle pilotexamens goed evalueren om te bepalen of er wordt toegewerkt naar centraal ontwikkelde examens die de gewenste standaard aantonen.

Logistiek

Er hebben zich op het terrein van de techniek bij de januari/februari-afname veel storingen voorgedaan. Een groot deel van die storingen was het gevolg van fouten en onvolkomenheden in de software. Er zijn reparaties verricht in de software die voor de afname van juni 2012 beschikbaar was. Dit heeft tot gevolg gehad dat de pilotafname in juni zonder noemenswaardige technische storingen is verlopen. Voor het studiejaar 2012/2013 is een nieuwe versie van de software ontwikkeld. Een externe, onafhankelijke partij heeft op verzoek van het CvE een audit op ExamenTester uitgevoerd. De resultaten van deze audit geven vertrouwen. Dit vertrouwen werd bevestigd tijdens de november/december-afnames. Er hebben zich toen geen noemenswaardige afnameproblemen voorgedaan.

Onderzoek naar de aard van de technische storingen van januari 2012 heeft ook aan het licht gebracht dat een deel van de storingen niet direct tot fouten in de software te herleiden is, maar veroorzaakt wordt door interferentie tussen de software (ExamenTester) en de lokale systemen op de onderwijsinstellingen. Dit fenomeen blijft een aandachtspunt in het implementatieproces.
Voor het studiejaar 2012/2013 heeft het CvE samen met Cito enkele nieuwe instrumenten en hulpmiddelen ontwikkeld die de instellingen in de voorbereidingsfase kunnen gebruiken. Deze instrumenten zijn vooral gericht op een zorgvuldige voorbereiding zodat de kans op storingen minimaal is. Ook biedt het CvE samen met Cito scholingsmomenten aan waarin vooral aandacht is voor het beheer van grote aantallen studenten in de planningsfase van de pilotafname. Zo zijn er voor toetsleiders instructiebijeenkomsten georganiseerd.

2.6 Centrale examens Nederlands en rekentoets VO

Het CvE is samen met de ketenpartners volop bezig met de voorbereidingen van de invoering van de referentieniveaus in het VO. Zo zijn de syllabi voor de centrale examens Nederlands 2014 aan de referentieniveaus aangepast. Voor de rekentoets zijn onder leiding van SLO rekentoetswijzers opgesteld die voor de rekentoets dezelfde functie vervullen als een syllabus voor een centraal examen. Bij dat traject was het CvE betrokken.

Referentieniveau rekenen

Het afsluitend toetsen van de referentieniveaus rekenen is ook voor het voortgezet onderwijs nieuw. Daarom wordt in pilotjaren toegewerkt naar het invoeringsjaar.
In maart 2012 is de eerste pilot met behulp van ExamenTester afgenomen op ruim vierhonderd VO-locaties. Net als de centrale examens VO zijn de rekentoetsen door Cito geconstrueerd en vastgesteld door vaststellingscommissies van het CvE. Bij de constructie en vaststelling zijn de rekentoetswijzers in acht genomen. Na afloop van de pilot zijn voorbeeldrekentoetsen met de antwoordmodellen en omzettingstabellen beschikbaar gesteld.
Zowel de scholen als het CvE en zijn ketenpartners hebben met deze pilot ervaring opgedaan met de inhoud, het niveau, de logistiek en de planning.

2.7 Overige ontwikkelingen

Referentiesets taal en rekenen

Het is belangrijk dat de prestatie-eisen in de toetsen en examens over de referentieniveaus voor alle leerlingen gelijk zijn, ongeacht het schooltype dat zij volgen. Op die manier kan de doorlopende leerlijn tussen de schooltypen ondersteund worden door een doorlopende toetslijn. Om dit mogelijk te maken voert Cito in opdracht van het CvE een project uit onder de naam ‘Referentiesets taal en rekenen’.
Een referentieset bestaat uit meerdere opgaven die per referentieniveau het referentiekader goed representeren. Expertpanels hebben beoordeeld of de sets de referentieniveaus inhoudelijk goed dekken. Die panels waren breed samengesteld: expertisecentra met specifieke deskundigheid op het gebied van taal of rekenen, de landelijke pedagogische centra, SLO, instituten uit het hoger onderwijs, vaststellings-, toetswijzer- en syllabuscommissies van het CvE en onafhankelijke experts. In 2012 is de validering door de expertpanels afgerond.
Naast de inhoudelijke validering verzamelt Cito ook afnamegegevens van de opgaven uit de referentiesets. Op verzoek van Cito nemen scholen in het PO, VO en mbo de opgaven uit de referentiesets af. Een deel van deze afnames heeft plaatsgevonden in het voorjaar van 2012, het overige deel staat gepland voor het voorjaar van 2013.
Met kennis van deze afnamegegevens spreken de expertpanels zich uit over de vraag ‘wanneer is het referentieniveau wel/niet behaald’. Zo wordt een prestatiestandaard bepaald.
In de zomer van 2013 moeten de volgende sets worden opgeleverd: rekenen 1F, 1S, 2F, 3F; taal 1F, 2F, 3F. Vanaf dat moment is het mogelijk de referentiesets te gebruiken als ijkpunt voor de nieuw te ontwikkelen toetsen en examens voor verschillende referentieniveaus – ook voor toetsen waar het CvE niet bij betrokken is.

Diagnostische tussentijdse toets (DTT)

Het is de bedoeling dat de diagnostische tussentijdse toets (DTT) een diagnostisch instrument in het VO wordt, dat gericht is op het ondersteunen van het onderwijsleerproces. In de diagnostische rapportage wordt gedetailleerd in kaart gebracht hoe alle leerlingen scoren op verschillende vaardigheden binnen de doorstroomrelevante vakken, zodat docenten gericht(er) actie kunnen ondernemen en maatwerk kunnen bieden dat zowel ondersteunend als verdiepend is. De DTT is bedoeld als een instrument binnen de school.

Het ministerie van OCW heeft het CvE formeel de opdracht gegeven om de DTT te ontwikkelen. Gezien de benodigde ontwikkeltijd voor de DTT is vooruitlopend op de wetsbehandeling, reeds met een aantal voorbereidende acties gestart.

Centrale eindtoets PO

Eind januari 2012 is het wetsvoorstel over de invoering van een verplicht leerling- en onderwijsvolgsysteem en de centrale eindtoets aan de Tweede Kamer gezonden. Er zijn vanuit verschillende belangenorganisaties reacties gekomen op het wetsvoorstel. Begin maart heeft er een technische briefing plaatsgevonden bij de Vaste Kamercommissie van OCW, waarna de schriftelijke vragenronde volgde. Half april is het kabinet gevallen en is de wetsbehandeling stil komen te liggen.

Leerlingen met een beperking

De projectgroep van OCW en het CvE, die zich bezighoudt met centrale toetsing en examinering en leerlingen met een beperking, heeft in 2012 de regelgeving en praktijk hieromtrent onderzocht en daarover gerapporteerd.
Ten aanzien van de aanpassingen van de examens zelf en de toegestane hulpmiddelen voor leerlingen met een beperking is geconcludeerd dat het aanbod adequaat is en dat het ook consistent is over de sectoren heen. Problemen treden op wanneer beperkingen leiden tot spanningen in de exameneisen zelf en niet in de wijze van examinering, zoals bij dyscalculie.
Waar het risico bestaat dat de combinatie van exameneisen en de uitwerking daarvan ertoe leidt dat leerlingen met vervolgmogelijkheden zich desondanks niet kwalificeren, onderzoeken CvE en OCW samen op welke wijze hieraan tegemoet kan worden gekomen.

De mogelijke verbeterpunten die door de projectgroep zijn voorgesteld, worden ingebracht in het overleg dat het CvE op frequente basis heeft met vertegenwoordigers van het onderwijs aan leerlingen met een beperking.

De behoefte aan samenhangende voorlichting over centrale examens en beperkingen blijkt groot. Het CvE heeft daarom in 2012 bij de Septembermededeling voor de centrale examens VO een bijlage opgenomen waarin alle regelingen en mogelijkheden voor kandidaten met een beperking zijn beschreven, inclusief uitleg over de verdeling van verantwoordelijkheden tussen de school, OCW, de inspectie en het CvE. In het verleden was deze informatie op verschillende plaatsen op Examenblad.nl te vinden. Vanuit het onderwijsveld en van betrokken organisaties ontvangt het CvE waardering over deze nieuwe opzet. Voor het VO zal deze voorlichting in komende jaren worden uitgebouwd en voor het mbo en (indien relevant) het PO worden soortgelijke publicaties voorbereid respectievelijk beoogd.

In 2012 heeft het CvE het aanbod aan aangepaste centrale examens rekenen en taal in het mbo gecompleteerd met aangepaste examens voor deelnemers met een visuele en/of met een auditieve beperking. Tevens levert het CvE maatwerk bij beperkingen die door het aanbod niet worden gedekt. Zowel instellingen als het CvE zullen in het pilotjaar 2012/2013 zinvolle ervaring opdoen met de logistiek rondom de aanpassing.

> ‘Ik vind het goed dat het CvE zich via die evaluaties voedt met informatie uit het veld.’

Germaine van Wijngaarden
afdelingsleider Schoonhovens College,
afdeling Zorg en Welzijn

‘Ik ben eindverantwoordelijk voor de examens op onze afdeling vmbo BB/KB Zorg en Welzijn en werk daarbij nauw samen met de examensecretaris.
Over en weer informeren en controleren we elkaar. We gaan ook zo veel mogelijk naar informatiebijeenkomsten en naar de evaluatiesessies van het centraal examen.
Ik vind het goed dat het CvE zich via die evaluaties voedt met informatie uit het veld. Er wordt ook daadwerkelijk nota genomen van ons commentaar. Samen met onze systeembeheerder volgen wij alles op de voet.’

‘Er is nu een eenduidiger referentiekader over hoe de mondelinge examens worden afgenomen.’

Eppie Klein
locatievoorzitter staatsexamens VO Amersfoort, regio Midden

‘Tijdens de mondelinge examens zijn het de examinatoren die het directe contact hebben met de kandidaten. Hun rol is belangrijk en je probeert ervoor te zorgen dat ze allemaal over dezelfde informatie beschikken, dat ze recht doen aan de kandidaten en tegelijkertijd het examenprogramma geen geweld aan doen. Als locatievoorzitter vervul je in dit alles een spilfunctie. De vanzelfsprekendheid die er in de loop der tijd in dit proces was geslopen, is in samenwerking met het CvE geformaliseerd. Er is nu een eenduidiger referentiekader over hoe de mondelinge examens worden afgenomen. Daar kun je examinatoren aan houden. Omdat we met elkaar proberen transparant te handelen en te communiceren over de veranderingen, heeft die aanpak eerder meer vertrouwen gegeven dan weerstand opgeroepen.’

‘De NRTO is de brancheorganisatie voor particuliere opleidingen en opleidingsinstituten, zoals Schoevers of het LOI. Ook onze instellingen moeten voldoen aan alle regelgeving, dus onze mbo-studenten zullen straks ook examens Nederlandse taal en rekenen moeten doen. Vanaf het begin is onze brancheorganisatie bij de invoering van de examens in taal en rekenen betrokken en ik zit in de Stuurgroep taal en rekenen mbo. De Stuurgroep heeft aangedrongen op uitstel van de invoering. De huidige instroom aan studenten heeft nog niet voldoende kunnen profiteren van de doorlopende leerlijn, dat kunnen we niet zo snel repareren. Bovendien zijn er nog technische kwesties die verbeterd moeten worden. De deskundigheid, service en het meedenken van de medewerkers van het CvE blijkt uit alles, maar ze hadden signalen uit het veld over de problemen die er waren wel wat krachtiger op mogen pakken. Tenslotte heeft iedereen er baat bij dat dit op een goede manier plaatsvindt.’

‘De deskundigheid, service en het meedenken van de medewerkers van het CvE blijkt uit alles.’

Ria van ’t Klooster
directeur Nederlandse Raad voor Training en Opleiding

‘Rotterdam is een stad met gemiddeld een laag taalniveau. Na de start in 2007 van de nieuwe inburgering was het aantal mensen dat een staatsexamen NT2 deed dramatisch laag. Inmiddels is dat dankzij onze inspanningen wel verbeterd. Zelf heb ik sinds eind 2011 een nieuwe functie: van beleidsadviseur inburgering ben ik nu Taalmeester binnen het programma Taaloffensief/ Taal in de Wijk. In die functie probeer ik zoveel mogelijk mensen en partijen te verbinden en enthousiast te maken voor taal. Ik heb contacten met allerlei mensen die met taal bezig zijn en organiseer in de verschillende Rotterdamse wijken Taalnetwerkbijeenkomsten. Dan nodig ik bijvoorbeeld ook de ROC’s Zadkine en Albeda uit om uitleg te geven over de taaltrajecten die zij aanbieden en die o.a. ook tot de staatsexamens NT2 leiden. Dit taaloffensief moet uiteindelijk leiden tot meer mensen die het Nederlands goed beheersen en een staatsexamen NT2 kunnen doen. Helaas hebben we hier ook te maken met bezuinigingen.’

‘Ik probeer zoveel mogelijk mensen en partijen te verbinden en enthousiast te maken voor taal.’

Heleen Sikkema
Taalmeester gemeente Rotterdam

3 Kwaliteitszorg en organisatieontwikkeling

3.1 Inleiding

Het CvE is een organisatie die de kwaliteit van examens moet waarborgen en er als regievoerder voor in moet staan dat andere partners kwaliteit leveren. Het CvE moet daarom ook zelf aantonen dat de kwaliteit van de organisatie en onderliggende werkprocessen op orde zijn. Het CvE verantwoordt zich hierover door jaarlijks toezicht van de Inspectie. Ook in 2012 werden de prestaties van het CvE in orde bevonden.

3.2 Kwaliteitszorg

Kwaliteitszorgsysteem

Voor het merendeel van de organisatie zijn belangrijke stappen gezet met het invullen en richten van een eigen PDCA-cyclus (Plan-Do-Check-Act). Per sector en/of per afdeling wordt een jaarplan opgesteld, dat middels de gespreks- en rapportagecyclus zorgt voor zicht op de praktijk, processen monitort, voortgang rapporteert en mogelijkheden creëert voor (bij)sturing. Hiermee voltooit het CvE in belangrijke mate zijn integrale kwaliteitszorgsysteem, gericht op planning en control en tevens bedoeld voor planmatige kwaliteitsborging en -verbetering.

Convenant procesketen landelijke examens/toetsen

Het convenant van de partners CvE, DUO en Cito is in oktober 2012 getekend. In dit document beschrijven de wettelijke ketenpartners de onderlinge verbanden en verantwoordelijkheden die het gevolg zijn van de wet College voor examens. Het convenant zal fungeren als een kapstok waaraan per ‘product’ een set ketenprocesafspraken zal worden gehangen. Het convenant is een samenstel van (niet in rechte afdwingbare) afspraken op hoofdlijnen; de ketenprocesafspraken krijgen vorm in prestatie-indicatoren. Voor het nieuwe computerexamensysteem en voor de staatsexamens VO is begonnen aan het opstellen van de ketenprocesafspraken. De centrale examens VO en andere ‘producten’ zullen volgen.

3.3 Organisatie-ontwikkeling

Personeelsbeleid

De medewerkers van het bureau van het CvE zijn actief voor alle bij het CvE aanwezige onderwijssectoren. Sector- en clustermanagers zijn de regisseurs van het primaire proces. Zij worden daarin ondersteund door een staf die in staat is adequaat te adviseren op het gebied van juridische aangelegenheden, communicatie en kwaliteitszorg. Daarnaast heeft het CvE deskundigen in huis op het gebied van computerexamens. Zowel de interne advisering als de ondersteuning voor scholen en instellingen is daarmee geborgd.

De afdeling bedrijfsvoering is de ruggengraat van het CvE; financiële administratie en secretariaat zijn onmisbare componenten, niet alleen ten behoeve van het CvE-bureau, juist ook ter facilitering van de diverse en talrijke commissies.

Pas in 2012 kon met additioneel budget voor structurele extra taken een stap gezet worden in de noodzakelijke uitbreiding van het personeelsbestand, waardoor het totaal aantal fte voor het CvE 35,4 bedraagt.

Slim werken

Met de komst van nieuwe personeelsleden is er in 2012 ook behoefte aan extra werkplekken ontstaan. Om deze reden en om een goede balans van werk en privé voor medewerkers te faciliteren heeft het ‘nieuwe werken’ serieuze aandacht binnen het CvE. Door de aankoop via Rijksmarktplaats van ‘flexibel’ meubilair zijn meer werkplekken gecreëerd, zodat kan worden ingespeeld op wisselend gebruik. Ook biedt het CvE faciliteiten aan zoals het verstrekken van mobiele telefoons en laptops zodat alle medewerkers in staat gesteld worden om plaats- en tijdonafhankelijk te werken.

Kennismanagement

De wijze waarop relevante informatie en kennis wordt gepresenteerd, uitgewisseld, geactualiseerd en toegankelijk gemaakt, heeft in 2012 z’n beslag gekregen in een interne, digitale CvE-kenniscollectie.

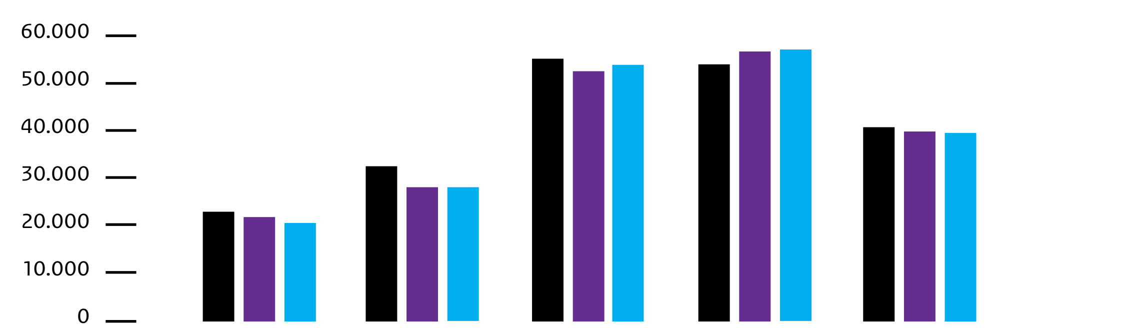
Feiten en cijfers 2012

Centrale examens VO

Het CvE stelt, voor wat betreft de centrale examens voor het VO, middels de syllabi de examenstof vast. Tevens geeft het de opdracht om de opgaven tot stand te brengen en deze vast te stellen. Ook is het CvE belast met het bepalen van het examenrooster, de regels voor toegestane hulpmiddelen en de beoordelingsnormen en het vaststellen van de regels voor de omzetting van scores naar cijfers (de normeringsterm). Voor een complete opsomming van de taken wordt verwezen naar de *Wet College voor examens*.

Aantal kandidaten centrale examens VO (eerste tijdvak)

De vermelde aantallen zijn de aantallen ingeschreven kandidaten bij het begin van het cursusjaar, zoals verstrekt door DUO.

	vmbo BB	vmbo KB	vmbo GL/TL	havo	vwo	totaal
2010	23.052	32.605	55.183	54.450	40.900	206.190
2011	21.935	28.366	52.824	56.700	39.900	199.725
2012	20.694	28.098	53.662	57.037	39.691	199.182

Bron: Cito

Aantal centrale examens VO 2012 exclusief digitale examens

schooltype	1e tijdvak	2e tijdvak (herkansing)	3e tijdvak (augustus)	totaal
havo/vwo	67	64	53	184
vmbo algemene vakken	50	43	41	134
vmbo beroepsgericht	86	2	2	90
totaal	**203**	**109**	**96**	**408**

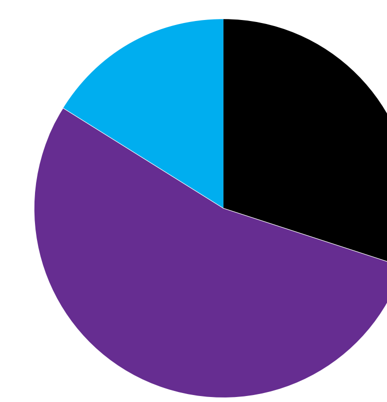
Aantal uitgeleverde digitale examens in centraal examenperiode 2012

schooltype	digitale examens	aantal vakken
vmbo BB	algemene vakken (flexibel)	11
vmbo KB	algemene vakken (flexibel)	11
vmbo KB	Frans	1
vmbo GL/TL	muziek, dans, drama, biologie, nask1	5
havo	kunst (algemeen), muziek	2
vwo	kunst (algemeen), muziek	2

Examenlijn 2012

Gedurende de centraal examenperiode (14 mei – 22 juni 2012) heeft het CvE een examenlijn ingesteld. De examenlijn is bedoeld voor vragen van docenten en examensecretarissen over de centrale examens en de regels daaromheen.

Examenlijn VO	vragen	%
vmbo	248	30%
havo/vwo	440	54%
anders	133	16%
Totaal	821	

De categorie 'anders' in deze tabel valt uiteen in: digitale examens; diploma's, cijferlijsten; inzage; kandidaten met een beperking; toegestane hulpmiddelen; wet- en regelgeving voor zover deze binnen de scope van Examenblad.nl valt; vragen die zijn doorgestuurd naar andere partijen.

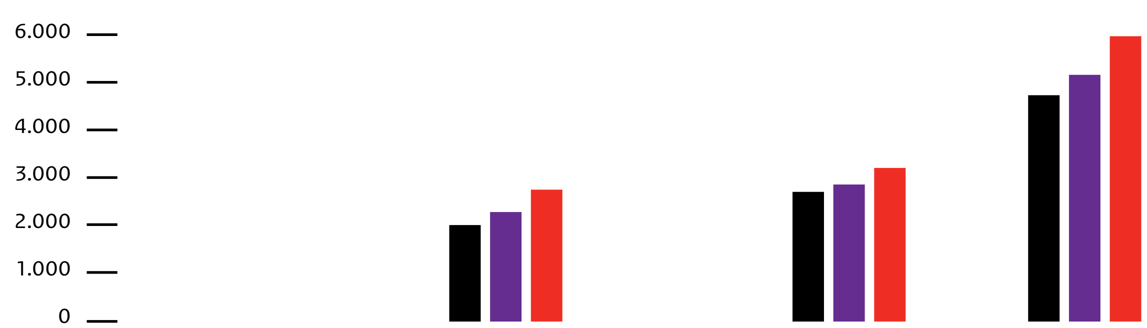
	Vragen via permanente mailboxen, excl. Examenlijn VO	Percentage van totaal
digitale examens	71	5%
wet- en regelgeving	157	12%
kandidaten met een beperking	218	16%
taal en rekenen	155	12%
mbo (COE's)	189	14%
vakspecifieke vragen	131	10%
vragen die zijn doorgestuurd naar andere partijen	186	14%
overige	224	17%
totaal	**1331**	**100%**

Deze tabel bevat gegevens tot november 2012. De categorie 'overige' behelst eenmalige, specifieke uitleg en het geven van voorlichting e.d.

Staatsexamens VO

De staatsexamens vmbo, havo en vwo bestaan evenals de eindexamens VO uit twee gedeelten: het centraal eindexamen en het college-examen. Het centraal (schriftelijk) examen is identiek aan het centraal examen van reguliere scholen en wordt ook op hetzelfde moment afgenomen. Het college-examen bestaat uit een mondeling examen, bij een aantal vakken aangevuld met een schriftelijk of praktisch college-examen. Beide examens vallen onder verantwoordelijkheid van de *Commissie staatsexamens VO* van het CvE. Ook is het CvE belast met de benoeming van de examenfunctionarissen, het vaststellen van de uitslag en het uitreiken van diploma's, certificaten en/of cijferlijsten. Voor een complete opsomming van de taken wordt verwezen naar de *Wet College voor examens*.

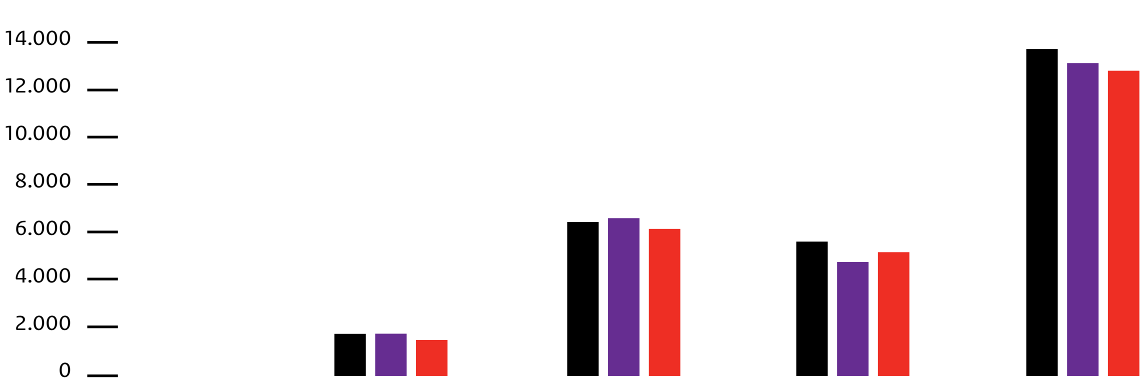
Aantal aanmeldingen staatsexamens VO

	vso	vmbo en havo/vwo (niet afkomstig van vso-scholen)	totaal
2010	2.009	2.703	4.712
2011	2.284	2.853	5.137
2012	2.746	3.198	5.944

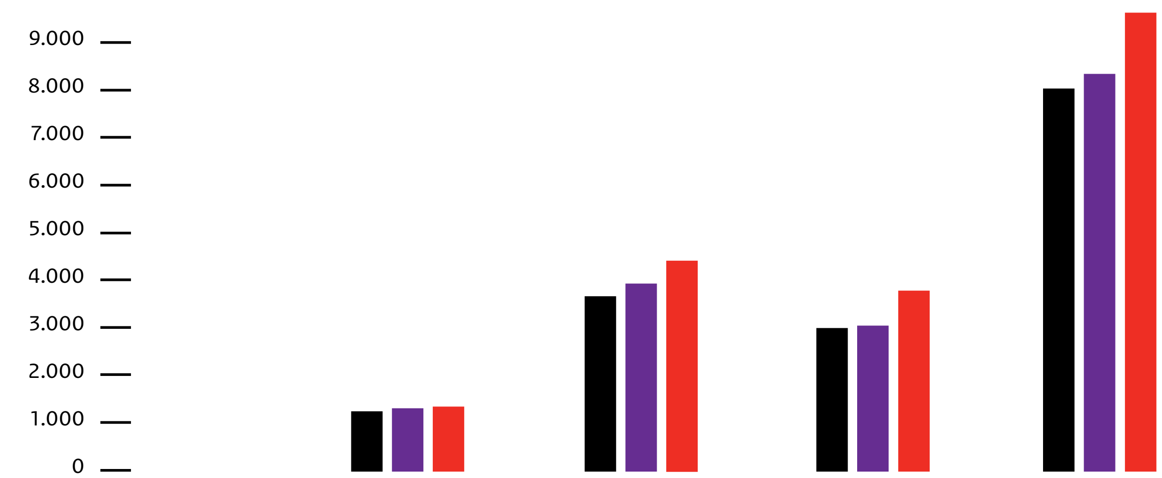
Aantal schriftelijke examenafnames staatsexamens VO

Inclusief vervangend mondeling examen

	vmbo	havo	vwo	totaal
2010	1.737	6.409	5.571	13.717
2011	1.783	6.573	4.775	13.131
2012	1.505	6.140	5.167	12.812

Aantal mondelinge examenafnames staatsexamens VO

	vmbo	havo	vwo	totaal
2010	1.267	3.771	2.996	8.034
2011	1.332	3.939	3.047	8.318
2012	1.356	4.492	3.748	9.596

Aantal examenbetrokkenen staatsexamens VO 2012

examenbetrokkenen staatsexamens VO	aantal
Voorzitters locaties CE	90
Voorzitters locaties mondelinge college-examens	55
Secretarissen locaties mondeling	55
Opgavenmakers college-examens	35
Adviseurs aanpassing examenopgaven t.b.v. visueel gehandicapten en dyslectici	15
Toezichthouders, surveillanten, lopers, tellers, voorleeshulpen	200
Administratieve medewerkers, medewerkers ophalen protocollen e.a.	50
Examinatoren/correctoren, onder wie 120 vaksectievoorzitters	1.150
Totaal examenbetrokkenen	**1.650**

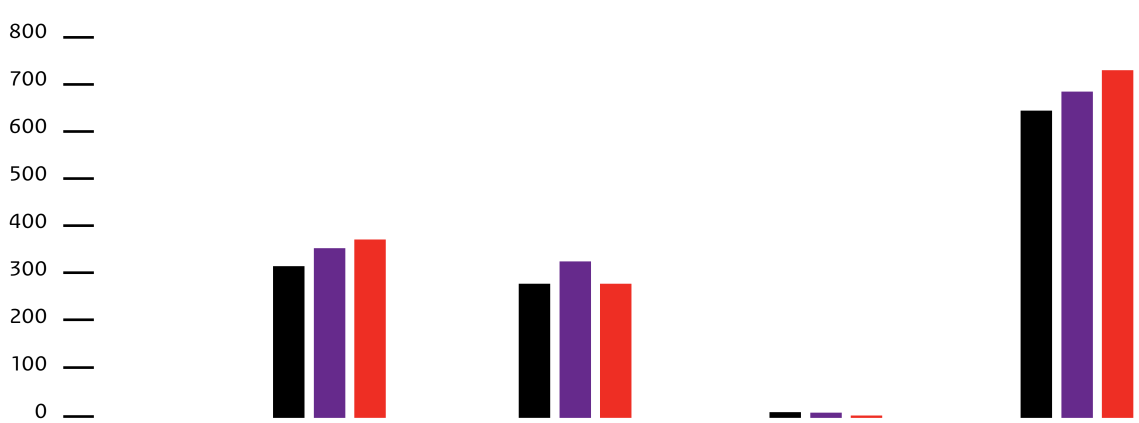
Aantal uitgegeven diploma's staatsexamens VO

vwo	deels inwisseling*	volledig pakket**	uitsluitend inwisseling***
2010	122	7	29
2011	163	9	55
2012	157	2	36

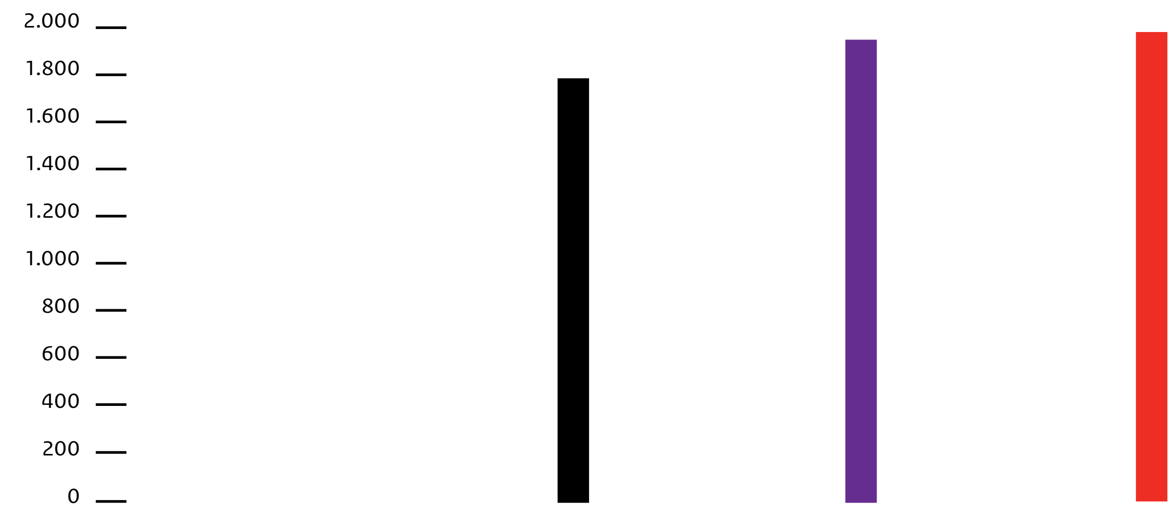
havo	deels inwisseling	volledig pakket	uitsluitend inwisseling
2010	282	32	51
2011	257	57	20
2012	329	42	20

vmbo TL, BB, KB en GL	deels inwisseling	volledig pakket	uitsluitend inwisseling	vmbo TL o.g.v. GL uitsluitend inwisseling
2010	319	282	12	646
2011	357	329	11	686
2012	375	282	5	731

* **Deels inwisseling:** kandidaten leggen examens af in een aantal vakken en wisselen vervolgens de verkregen cijferlijst met de eerder verkregen cijferlijst in tot een diploma.
** **Volledig pakket:** kandidaten leggen examens in alle vakken af die nodig zijn voor het behalen van een diploma.
*** **Uitsluitend inwisseling:** kandidaten verkrijgen het diploma uitsluitend door inwisseling van een cijferlijst.

Totaal aantal uitgegeven diploma's staatsexamens VO

Totaal	2010	2011	2012
	1.782	1.944	1.979

Staatsexamens NT2

Met het behalen van het diploma staatsexamens NT2 kunnen anderstalige kandidaten laten zien dat ze de Nederlandse taal voldoende beheersen om in Nederland te kunnen werken of studeren. Een examenprogramma bestaat uit vier onderdelen: Lezen, Luisteren, Schrijven en Spreken. Als een kandidaat voor alle vier examenonderdelen is geslaagd, krijgt hij het diploma staatsexamens NT2.

Het College voor Examens is verantwoordelijk voor de inhoud en de organisatie van de staatsexamens NT2. Dit houdt onder meer in dat het CvE belast is met het verstrekken van exameninformatie, tot stand brengen en vaststellen van opgaven, inschrijven van kandidaten en het uitreiken van diploma's en certificaten. Voor een complete opsomming van de taken wordt verwezen naar de *Wet College voor examens*.

Aantal deelnemingen staatsexamens NT2

	programma I	programma II	totaal
2010	27.330	23.000	50.330
2011	39.750	27.800	67.550
2012	49.191	27.852	77.043

Aantal unieke kandidaten staatsexamens NT2

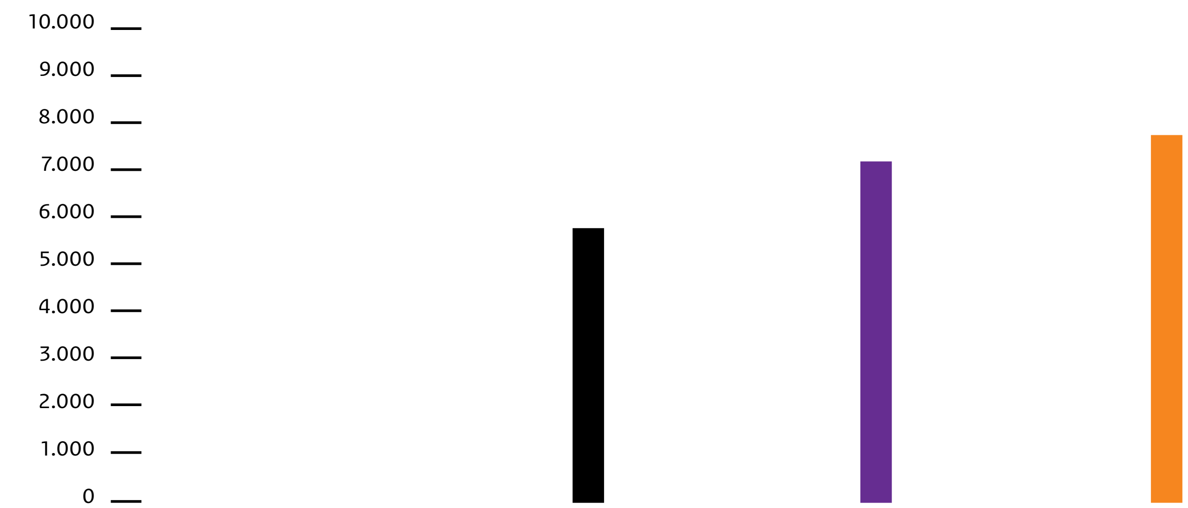
	programma I	programma II	totaal
2010	9.756	7.965	17.721
2011	13.743	9.694	23.437
2012	16.126	9.494	25.620

Aantal uitgegeven waardepapieren staatsexamens NT2

	certificaten	diploma's (rechtstreeks)	diploma's (inwisselingen)
2010	9.544	3.980	1.796
2011	12.783	4.910	2.269
2012	14.806	4.828	2.905

Totaal aantal uitgegeven diploma's staatsexamens NT2

Totaal	2010	2011	2012
	5.776	7.179	7.733

Jaaroverzicht officiële regelingen, publicaties en mededelingen

titel	grondslag	publicatiedatum
Wijzigingsregeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen	Wet Cve art 2 lid 2 d	01-03-2012; SC 2012-3957
Wijzigingsregeling beoordelingsnormen staatsexamens VO	Wet Cve art 2 lid 4	01-03-2012;SC 2012-3960
Regeling aangewezen vakken tweede tijdvak centrale examens 2012	Wet Cve art 2 lid 6 b, Eindexamenbesluit art 37 lid 4	02-03-2012; SC 2012-4238
Centrale examens in 2011 voor vwo, havo, vmbo en vavo (Maartmededeling)		15-03-2012
Regeling syllabi centrale examens VO 2014	Wet Cve art 2 lid 2 f	25-06-2012; SC 2012-12762
Regeling examenreglement en PTA staatsexamens vwo-havo-vmbo 2013	Wet Cve art 2 lid 3, Besluit staatsexamens art 13 lid 1 en 2	07-08-2012; SC 2012-16226
Regeling examenreglement staatsexamens NT2 2013	Wet Cve art 2 lid 5 a, Staatsexamenbesluit NT2 art 10 lid 2	08-08-2012; SC 2012-16248
Mededelingen over de eindexamens 2013 voor vwo, havo, vmbo en vavo (Septembermededeling)		25-09-2012
Regeling rooster en toegestane hulpmiddelen voor de centrale examens van de eindexamens en de staatsexamens vwo, havo en vmbo in 2014	Wet Cve art 2 lid 2 a, b en g	05-10-2012; SC 2012-20070
Aanmeldprocedure staatsexamens NT2 2014	Wet Cve art 2 lid 5 a, Staatsexamenbesluit NT2 art 10 lid 1	17-12-2012; SC 2011-25956
Regeling examenprogramma staatsexamen NT2 2014	Wet Cve art 2 lid 5 a, Staatsexamenbesluit NT2 art 10 lid 1	17-12-2012; SC 2012-25957
Wijzigingsregeling beoordelingsnormen staatsexamen NT2	Wet Cve art 2 lid 5 c	21-12-2012; SC 2012-26688

Werkprogramma 2013	(vastgesteld op) 05-06-2012
Jaarverslag 2011	15 maart 2012

Overzicht voorlichting en informatiebronnen

College voor Examens
– www.cve.nl

Centrale examens VO
– Maart- en septembermededelingen;
– Examenblad.nl;
– Examenlijn voor vragen van docenten gedurende afnameperiode;
– Persberichten;
– Examenkrant;
– Normering via www.cve.nl/item/examencyclus;
– Naar relevantie en/of behoefte vindt terugkoppeling plaats op evaluaties en/of examenbesprekingen van vakverenigingen.

Staatsexamens VO
– Staatsexamenregelingen, vakinformatie en procedures, via www.duo.nl.

Staatsexamens NT2
– Staatsexamenregelingen en procedures via www.duo.nl;
– Voorbeeldexamens, adressen van instituten waar cursussen worden gegeven, informatie over hoe de examens worden afgenomen en wat er van deelnemers verwacht wordt, specifieke informatie voor mensen die doorverwijzen, via www.staatsexamensnt2.nl.

Omgaan met fouten, klachten en bezwaren

Als verantwoordelijke voor examens heeft het CvE een taak bij de behandeling van vragen en klachten over onvolkomenheden in de examens en over afnames die onder verantwoordelijkheid van het CvE plaatsvinden (staatsexamens NT2 en staatsexamens VO). Via de daarvoor beschikbare kanalen zoals de Examenlijn en contactformulieren weten professionals in het voortgezet onderwijs het CvE goed te vinden.
Over de uitvoering van staatsexamens VO en NT2 hebben belanghebbenden de mogelijkheid om te reageren via de website van uitvoeringsorganisatie DUO. Klachten over de gang van zaken bij een afname van een centraal examen VO horen thuis bij de inspectie. Deze overlegt met het CvE over passende maatregelen die recht doen aan de kandidaat.

Over gedragingen van het CvE kan een belanghebbende conform de Algemene wet bestuursrecht (Awb) een klacht indienen. Om de toegang tot de klachtenprocedure van het CvE te verbeteren is een klachtenformulier ontwikkeld (www.cve.nl). Via dit klachtenformulier kunnen belanghebbenden reageren op de wijze waarop het CvE zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem of een ander heeft gedragen.

Centrale examens VO en algemeen

	klachten	bezwaren	beroepszaken
2010	1	0	0
2011	3	1	0
2012	7	1	1

In 2012 zijn er vier klachten ingediend over een examenproduct. De overige drie klachten betroffen een klacht over een examenafname, een klacht met betrekking tot een sollicitatieprocedure en een klacht over de totstandkoming van de correctie. Alle zeven klachten zijn (informeel) afgehandeld.

Het bezwaar werd ingediend in het kader van de diplomaverstrekking. Na behandeling is het bezwaar ingetrokken. De beroepszaak betrof een in 2011 ingediend verzoek in het kader van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Het beroep heeft geleid tot een nieuwe beslissing op het voorafgaande bezwaar.

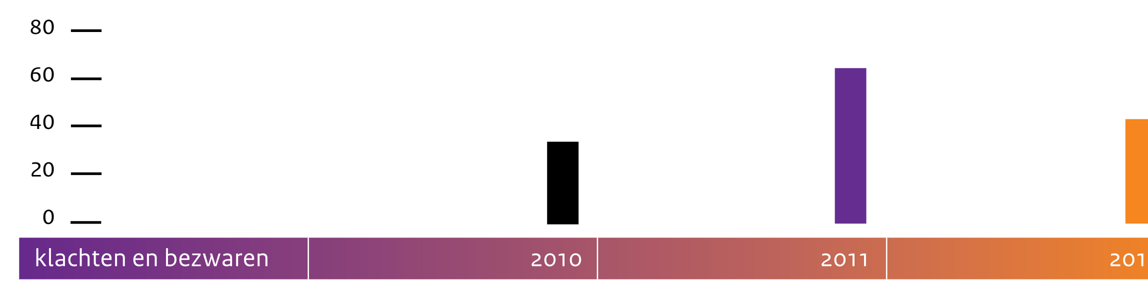
Staatsexamens VO

	klachten	bezwaren
2010	27	61
2011	11	46
2012	17	21

Het aantal klachten en bezwaren gerelateerd aan het totaal aantal aangemelde kandidaten is beperkt. Zowel bij de klachten als bij de bezwaren zijn geen bijzondere ontwikkelingen aan te wijzen. De klachten handelden over incidenten in examenzalen, bejegening, kwaliteit van dienstverlening, het versturen van waardepapieren; de bezwaren hadden betrekking op aanmelding, betaling, het inleveren van werkstukken en verzoeken om uitstel.

Staatsexamens NT2

	2010	2011	2012
klachten en bezwaren	34	64	43

Lijst van veelgebruikte afkortingen

cspe	Centraal schriftelijk en praktisch examen
AOC	Agrarisch opleidingcentrum
COE's	Centraal Ontwikkelde Examens
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
mbo	Middelbaar beroepsonderwijs
NT2	Nederlands als tweede taal
NRTO	Nederlandse Raad voor Training en Opleiding
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
PO	Primair Onderwijs
vavo	Voortgezet algemeen volwassenenonderwijs
vmbo BB	Basisberoepsgerichte leerweg
vmbo KB	Kaderberoepsgerichte leerweg
vmbo GL	Gemengde leerweg
vmbo TL	Theoretische leerweg
VO	Voortgezet Onderwijs
vso	Voortgezet speciaal onderwijs
zbo	Zelfstandig bestuursorgaan

‘Alle benodigde informatie zoek en vind ik op de website van het College voor Examens.’

Linda Stamkot
coördinator staatsexamens NT2
bij Fiolet Taaltrainingen

‘Als coördinator staatsexamens NT2 begeleid ik studenten vanaf de intake tot en met het examen en de uitreiking van de diploma’s. Ook onderhoud ik de contacten met onze opdrachtgevers zoals gemeenten, UWV, bedrijven en individuele kandidaten. Per jaar leiden we bij Fiolet gemiddeld honderd cursisten op die ofwel twee avonden in de week of vier à vijf dagdelen per week onze lessen volgen. Alle benodigde informatie zoek en vind ik op de website van het College voor Examens en tot nu toe heb ik nooit problemen gehad met bijvoorbeeld de procedures. Inhoudelijk heb ik wel wat bedenkingen bij het onderdeel Spreken, dat sluit naar mijn ervaring niet altijd aan bij de praktijk, maar misschien ben ik wel de enige die daar zo over denkt.’

‘Het CvE is een stevige organisatie: behoorlijk kritisch en precies.’

Frans Westdorp
docent en examensecretaris
VOvA De Berkhoff

‘Onze school is een vmbo BB/KB voor horeca & bakkerij. We hebben zo’n 250 leerlingen. Als examensecretaris bereid ik de afname van de examens voor: roosters maken, plannen van de praktijkexamens, leerlingenaantallen doorgeven aan DUO, alle mails en nieuwsbrieven bijhouden, voorbeeld-examens afnemen, cijferlijsten draaien etc. Een intensieve job. Alle examens worden digitaal afgenomen. We bereiden onze leerlingen goed voor, zodat ze vertrouwd raken met de vraagstelling en kunnen omgaan met de computer. Ook aan de pilot voor de rekentoets VO en de pilot schrijfvaardigheid in het centraal examen Nederlands doen we mee. Zo kunnen docenten en leerlingen goed wennen aan wat er op ze af komt. De afstemming met het CvE is uitstekend, ik krijg altijd snel antwoord op mijn vragen. Het CvE is een stevige organisatie: behoorlijk kritisch en precies, dat vind ik prima, je kunt niet kritisch genoeg zijn.’

‘Balans werkt samen met de CG-Raad en Platform VG in het Steunpunt Passend Onderwijs, een steunpunt voor ouders van kinderen met ontwikkelingsstoornissen bij leren en/of gedrag waaronder ADHD, dyslexie, het Syndroom van Asperger en PDD-NOS. Ik coördineer het steunpunt dyslexie/dyscalculie. Dagelijks is onze helpdesk tussen 10.00 en 15.00 uur bereikbaar en kunnen ouders ons bellen met hun vragen. Bovendien beantwoordt een mailteam drie dagen in de week alle mail. Soms moeten ook wij een antwoord schuldig blijven en dan neem ik contact op met het CvE. We stemmen ook regelmatig af wat wij als vereniging Balans op onze website zetten. Die samenwerking is heel goed. Ik heb wel eens op zaterdagavond over en weer gemaild met mijn contact binnen het CvE. We krijgen steeds meer vragen over de rekentoets en het examen rekenen in het mbo, en over welke compenserende maatregelen er zijn voor leerlingen met dyscalculie. Dat is jammer genoeg nog onduidelijk. Ook daarom is het goed dat het examen rekenen in het mbo is uitgesteld. Leerlingen zijn in de afgelopen jaren nog niet voldoende opgeleid voor het beoogde niveau, er moet dus eerst nog een grote inhaalslag plaatsvinden.’

‘Soms moeten ook wij een antwoord schuldig blijven en dan neem ik contact op met het CvE.’

Maryse Pel
coördinator steunpunt dyslexie/dyscalculie
Vereniging Balans

‘We hebben vorig jaar deelgenomen aan de pilotexamens Nederlandse taal en rekenen in het mbo. Met weinig deelnemers liep het goed, maar als het er meer dan vijftien waren liepen de pc’s vast. Niet één keer, maar na opnieuw opstarten gebeurde dat weer.
De studenten namen het op den duur niet meer serieus, we zijn er toen mee gestopt en hebben dat gemeld aan de MBO raad en het CvE. Aanvankelijk reageerde het CvE wat terughoudend, maar daarna is een team bij ons op locatie komen kijken of het aan fouten in de software lag of aan onze infrastructuur. Met een klein aantal studenten hebben we toen als proef opnieuw de pilotexamens getest, en ook daar zaten mensen van het CvE bij. Al met al heeft dat ertoe geleid dat we weer gestart zijn met een nieuwe cyclus pilotexamens. Nu loopt het goed en studenten bereiden zich er weer serieus op voor. De invoering van centrale examens in het mbo is een enorme opgave. Ik ben dan ook wel blij met het uitstel en hoop dat de extra tijd ertoe bijdraagt dat de flexibiliteit in het kunnen afnemen van examens wordt vergroot.’

‘De invoering van centrale examens in het mbo is een enorme opgave.’

Niko van Dorp
lid College van Bestuur,
ROC Tilburg

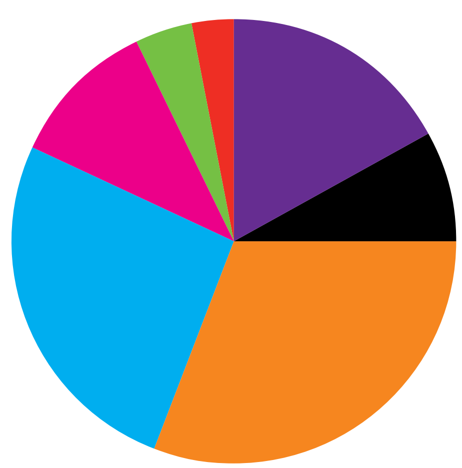
Financieel
jaarverslag 2012

De financiële structuur van het CvE is afwijkend van wat men doorgaans in een financieel jaarverslag aantreft. Het CvE hanteert het kasstelsel van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het heeft geen eigen balans.

Slechts de uitgaven worden begroot en gemonitord. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de apparaatskosten van het bureau (APK) en de programmagelden. Die laatste zijn onderverdeeld naar de verschillende onderwijssectoren waarvoor het CvE examens en toetsen vaststelt of dit in de toekomst mogelijk gaat doen. Naast deze sectorale zijn er ook sectoroverstijgende thema's.

In lijn met de voorgaande jaren is ook 2012 in binnen de begroting gebleven. Van de begrote € 13,8 miljoen is € 13,5 uitgegeven. Dit komt neer op 98%. In dit jaarverslag worden de highlights genoemd. Ten opzichte van 2011 is 2012 anders ingedeeld. Alle projecten zijn niet langer in één hoofdstuk opgenomen, maar verdeeld over de sectoren. De vergelijkende cijfers over 2011 zijn hierop aangepast.

CvE uitgaven 2012

	%
apparaatskosten personeel	17%
apparaatskosten organisatie en huisvesting	8%
staatsexamens NT2	31%
centrale examens VO	26%
sectoroverstijgende thema's	11%
taal en rekenen mbo	4%
overig	3%

Apparaatskosten – personeel

Het budget is vanwege structurele nieuwe taken opgehoogd met € 399.000. De uitbreiding van het personeelsbestand werd pas in de loop van 2012 gerealiseerd. Het budget is om die reden niet volledig uitgegeven, maar komt uit op 88%.

Apparaatskosten – organisatie en huisvesting

De vier onderdelen kwaliteitsbeleid, communicatiebeleid, officetaken en automatisering, huisvesting komen in totaal uit op 89% van het jaarbudget. Er is een sterke onderschrijding van de uitgaven voor kwaliteitsbeleid zichtbaar. Dit is een gevolg van het uitblijven van onderzoek, audits en juridische procedures. Bij officetaken en automatisering is sprake van een overschrijding die een gevolg is van de uitbreiding, vervanging en migratie van hard- en software.

Staatsexamens NT2

2012 was het eerste jaar waarin het CvE na een aanbestedingsprocedure als gedelegeerd opdrachtgever dienstverleningsovereenkomsten heeft afgesloten met Bureau ICE en Cito BV voor totaal meer dan vier miljoen euro. Daarmee groeide NT2 van 4% van de CvE uitgaven in 2011 naar 26% en werd het de sector met de meeste CvE-uitgaven. Daarnaast is DUO belast met de uitvoering en organisatie van deze staatsexamens.

Centrale Examens VO

Het is opmerkelijk dat de moeilijk te calculeren post syllabuscommissies met 89% binnen het budget gebleven zijn en de doorgaans goed te calculeren post vaststellingscommissies met 107% overschreden is. Extra vast te stellen examens ten gevolge van de komst van Facet, het in ontwikkeling zijnde systeem voor afname van digitale examens, veroorzaken deze overschrijding. Dit is gecompenseerd bij de andere onderdelen en de projecten, die meevielen of soms niet meer nodig waren. Naast deze CvE-uitgaven wordt binnen de SLOA wetgeving een veelvoud hiervan uitgegeven door Cito. Dit geldt overigens ook voor de andere sectoren, met uitzondering van de staatsexamens NT2.

Sectoroverstijgende thema's

De kosten van de ontwikkeling van de presentatiesoftware voor Facet vormen de grootste post bij dit onderdeel. Door de vertraagde start was het budget in 2011 beschikbaar maar verschoven de kosten naar 2012. Dit leidde tot een overschrijding van 211%. Gelukkig kon dit binnen de andere onderdelen worden gecompenseerd.

Taal en rekenen mbo

De centraal ontwikkelde examens taal en rekenen mbo bevinden zich in de implementatiefase en dat is merkbaar aan de gestaag groeiende uitgaven. Met 91% bleef het mbo wel binnen de begroting.

Overig

In de categorie 'overig' zijn de posten collegekosten, staatsexamens VO, taal en rekenen VO en PO opgenomen. De uitvoering en organisatie van de staatsexamens is in handen van DUO.

Financiële rapportage 2012

begrotingspost	realisatie 2011	begroting 2012	realisatie 2012	uitputting %
apparaatskosten bureau CvE				
directe loonkosten OCW	1.612.956	2.135.000	1.872.495	88%
uitzendkrachten en indirecte personele kosten	235.081	406.000	362.012	89%
personeel bureau CvE	**1.848.037**	**2.541.000**	**2.234.507**	**88%**
kwaliteitsbeleid	67.352	260.000	96.280	37%
communicatiebeleid	291.911	435.000	423.537	97%
officetaken en automatisering	135.622	145.000	177.434	122%
huisvesting	424.126	420.000	429.258	102%
organisatie en huisvesting bureau CvE	**919.011**	**1.260.000**	**1.126.509**	**89%**
totaal apparaatskosten bureau CvE	**2.767.048**	**3.801.000**	**3.361.016**	**88%**
collegekosten	**60.014**	**84.000**	**61.137**	**73%**
staatsexamens VO (eigen activiteiten)	**137.646**	**123.000**	**42.795**	**35%**
centrale examens				
syllabuscommissies	235.325	171.000	152.147	89%
vaststellingscommissies	2.654.713	2.716.000	2.907.665	107%
koningkrijksrelaties en Caribisch Nederland	128.121	490.000	363.200	74%
overige activiteiten CE	27.152	75.000	28.601	38%
projecten centrale examens	-	151.000	30.290	20%
totaal centrale examens VO	**3.045.311**	**3.603.000**	**3.481.903**	**97%**
staatsexamens NT2				
luisteren en spreken	nog via OCW	2.105.634	2.101.503	100%
lezen en schrijven	nog via OCW	1.934.397	1.841.550	95%
commissie en steunpunt	245.204	185.894	143.729	77%
projecten staatsexamens NT2	75.522	150.000	99.978	67%
totaal staatsexamens NT2	**320.726**	**4.375.925**	**4.186.760**	**96%**

begrotingspost	realisatie 2011	begroting 2012	realisatie 2012	uitputting %
taal en rekenen mbo				
vaststellingscommissies	192.360	336.800	292.543	87%
projecten taal en rekenen mbo	317.395	318.979	304.323	95%
totaal taal en rekenen mbo	**509.755**	**655.779**	**596.866**	**91%**
taal en rekenen VO				
(vaststellings)commissies	66.136	132.700	115.500	87%
projecten taal en rekenen VO	31.470	226.130	112.109	50%
totaal taal en rekenen VO	**97.606**	**358.830**	**227.609**	**63%**
taal en rekenen primair onderwijs				
toetswijzercommissies	-	44.507	33.193	75%
projecten taal en rekenen primair onderwijs	78.282		via APK	0%
totaal taal en rekenen primair onderwijs	**78.282**	**44.507**	**33.193**	**75%**
sector overstijgende thema's				
ontwikkeling aanpassing digitale examens voor kandidaten met een zintuiglijke beperking	16.724	25.000	-	0%
nieuw examensysteem voor digitale examens	653.298	516.014	1.445.797	280%
projectleider referentiesets	1.392	145.400	82.924	57%
uitbreiding registratiesysteem examenfunctionarissen	48.794	30.000	-	0%
onderzoek examensoftware en schoolsystemen	8.592	10.000	5.950	60%
advies keurmerk mbo examens	201.301			
totaal sector overstijgende thema's	**930.101**	**726.414**	**1.534.671**	**211%**
totaal budget CvE	**7.946.489**	**13.772.455**	**13.525.950**	**98%**

Colofon

Redactie: College voor Examens, Mirjam Kapelle
Tekst interviews: Schrijfschap, Marjo Stam
Vormgeving: en-publique.nl
Druk: Van Deventer
Oplage: 1000 stuks

Maart 2013

College voor Examens
030 – 2840 700, info@cve.nl
Postbus 315, 3500 AH Utrecht